

Ankara'daki Özel İlkokullara Devam Eden Sekiz Yaş Çocuklarının Masallar ve Gerçekçi Öykülerle İlgili Beğenilerinin İncelenmesi

Filiz ÖNDER

Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsünün
Kütüphanecilik Bilim Dalı İçin Öngördüğü
BİLİM UZMANLIĞI TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

**Ankara
Ekim, 1982**

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

İşbu çalışma, jürimiz tarafından, Kütüphane-
cilik bilim dalında BİLİM UZMANLIĞI TEZİ olarak
kabul edilmiştir.

Başkan:

Üye:

Üye:

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim
üyelerine ait olduğunu onaylarım. / /1982.

Müdür

Sevgili Yeğenlerime

ÖNSÖZ

Geleceğin kurucuları olan çocukların eğitimi, toplumun çok önemli bir sorumluluğudur. Gelecekte iyi bir toplum kazanabilmek için çocukları iyi eğitmek gerekir. Çocuk eğitiminde çocuk edebiyatının büyük önemi vardır. Günümüzde, çocuklara masal mı, yoksa gerçekçi eserler mi verilmesi gerektiği konusu tartışılmaktadır. Tezimizde çocukların bu konudaki beğenileri incelenmiştir. Çalışmamızın çocuk eğitimiyle ilgilenenlere ışık tutarak yararlı olabilmesi mutluluğumuz olacaktır.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde bana önderlik eden hocam Doç. Dr. Nilüfer Tuncer'e; bana bilim uzmanlığı çalışması yapma olanağı sağlayan müdürüm Yıldız Arman'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, bu tezin hazırlanmasında büyük yardımları olan Hacer Kutluk, Dr. Duyan Maden, Doç. Dr. Kadir Sümbüloğlu, Ata Tezbaşaran ve Hayrettin Akyıldız'a teşekkürü bir borç bilirim.

Filiz Önder

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
TABLolar.....	IV
I.BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
Amaç.....	1
Problem ve Önemi.....	1
Hipotez.....	4
Yöntem.....	4
Literatür.....	9
Tezin Düzeni.....	10
I.Bölümün Dipnotları.....	11
II.BÖLÜM: ÇOCUK VE EDEBİYATI.....	13
Çocuk Edebiyatı Konusunda Çeşitli Görüşler...13	13
Çocukların Ruhsal İhtiyaçları.....16	16
Çocukların Okuma İlgileri Konusunda Görüşler.18	18
İyi Çocuk Kitabının Nitelikleri.....26	26
Çocuk Kitabı Türleri.....30	30
a)Masal.....30	30
b)Öykü.....33	33
Çocuk Edebiyatında Masal ve Gerçekçilik	
Üzerine Görüşler.....34	34
II.Bölümün Dipnotları.....45	45
III.BÖLÜM: ÖZEL İLKOKULLARA DEVAM EDEN SEKİZ	
YAŞ ÇOCUKLARINA ANKET UYGULANMASI.....51	51
Bulgular.....51	51
Tartışma ve Yorum.....65	65

	<u>Sayfa</u>
IV.BÖLÜM: SONUÇ.....	69
EKLER.....	72
Ek 1: Anket Formu.....	73
Ek 2: 1.Masal(Kıralıçe Arı),.....	74
Ek 3: 1.Öykü(Winemin Armağarı).....	78
Ek 4: 2.Masal(Uçan Sandık).....	82
Ek 5: 2.Öykü(Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş).....	90
KAYNAKLAR.....	96
ÖZET.....	102
SUMMARY.....	103

TABLOLAR

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1: Masal ve Öykülerin Önceden Bilinme Durumu.....	52
Tablo 2: Masal ve Öykülerin Beğenilme Durumu..	54
Tablo 3: Masalların Hayal Ürünü, Öykülerin Gerçeğe Uygun Olduğunun Bilinme Durumu..	55
Tablo 4: En Çok Beğenilen Kitap.....	57
Tablo 5: Masal ve Öykülerin Toplam Olarak Beğenilme Durumu.....	59
Tablo 6: Masalların Hayal Ürünü, Öykülerin Gerçeğe Uygun Olduğunun Toplam Olarak Bilinme Durumu.....	60
Tablo 7: Masal ve Öykülerin Önceden Bilinmesiyle Beğenilmesi Arasındaki İlişki..	62
Tablo 8: Masal ve Öykülerin Önceden Bilinmesiyle, Hayal Ürünü/Gerçeğe Uygun Olduğunun Bilinmesi Arasındaki İlişki..	63

I.BÖLÜM

GİRİŞ

Amaç

Amacımız, günümüzde ve ülkemiz koşullarında sekiz yaşındaki çocukların masallar ve gerçekçi öykülerle ne ölçüde ilgilendiklerini inceleyerek, birini diğerine tercih edip etmediklerini araştırmak; bu arada hayal ile gerçeğin tam olarak bilincinde olup olmadıklarını saptayarak, gerçekçi edebiyat ile masaldan birini diğerine tercih edip etmediklerini ortaya çıkarmak; bu bilgilerin ışığında çocuk eğitimiyle ilgilenen kurum ve kişilere, örneğin çocuk kütüphanecilerine, çocuk kitabı yazarlarına ve yayıncılarına yardımcı olmaktır.

Problem ve Önemi

Çocuk toplumun temelini oluşturur. İyi bir toplum yaratabilmek için işe çocuktan başlamak gerekir. İnsan kişiliğinin oluşmasında çocukluk döneminin rolü göz önüne alınırsa, çocuk eğitiminin önemi ortaya çıkar. Çocuğa yaklaşımda çocuk edebiyatı önemli ve etkin bir araçtır.

"Çocuğun okuduğu kitaplardaki kişi ve konularla özdeşleştiği bilimsel bir gerçek olarak kabul edilip, çocuk kitapları bu temel görüşün ışığı altında yazılmalıdır."¹

Çocuk edebiyatı, 2-14 yaşları arasındaki çocukların ihtiyaçlarını karşılayan bir edebiyat alanı olarak tanımlanmaktadır. Çocuk zihni basitten karmaşığa doğru hızla ilerler ve her yaşta önemli değişiklikler geçirir. Çocuk kitaplarının, hitabettiği yaş döneminin özelliklerine uygun olması gerekir. Çocuk edebiyatının, çocuğu fikir ve sanat yönünden eğitecek; tekniği ve ilkeleri olan; psikoloji ve pedagojinin gereklerine uygun bir edebiyat olması zorunludur.

Yetişkin gibi çocuk da, içinde bulunduğu düzende, toplumsal bir varlıktır. Bedensel, toplumsal, kültürel gelişmesi, içinde bulunduğu düzene bağımlıdır. Ülkemizde gelişimi sağlıksız olan ve yabancı çocuk klasiklerinin hakim olduğu bir çocuk kitapları piyasası vardır. Oysa, kökleşmiş bir çocuk edebiyatı yaratılması gerekir.

Bugüne kadar, çocuk kitabı türlerinden birisi olan masalların çocuklarda yaratıcılığı geliştirdiği; güzel sanatlara karşı ilgi uyandırdığı; konuşma ve kavramayı geliştirdiği; dinleme alışkanlığı kazandırdığı; insan hakkındaki gerçeği öğreterek kendi kişisel çatışmalarını çözümlene olanağı sağladığı; onları eğlendirip dinlendirdiği, çeşitli yazarlar tarafından

ileri sürülmüştür.Çocukların olağanüstü olayları anlatan masallara ihtiyaç duydukları,onlara masal verilmese bile,kendilerinin bunu yaratacakları iddia edilmiştir.Zamanımızda mekanik aletler ve bilimsel harikalarla etrafı çevrilmiş olan modern çocuğun hâlâ eski masallarla büyülendiği savunulmuştur.

Buna karşılık bazı yazarlar çağdaş çocuğun artık masallarla değil,gerçeklerle ilgileneceğini savunmaktadır.Çocuk edebiyatında gerçekçilik,hayatin her yönünü kapsamına alan geniş bir bölümdür.Çocuk edebiyatında gerçekçiliğin amacı,çocuğa uzun uzun öğüt vermek yerine,günlük yaşayış ve hareketli hayatın gerçekliğini göstermektir.Bu öykülerde çocuğun bazan benzer geçmiş ve deneylere sahip karakterlerle kendini bir tutabileceğini anlayacağı ve güzel anlatılırlarsa bu öykülerin çocukların temel ihtiyaçlarını doyuracağı savunulmuştur.

Çalışmamızda bu iki farklı görüş ele alınmış,günümüzde ve ülkemiz koşullarında çocukların masal ve gerçekçi öykülerle ne ölçüde ilgilendiği incelenmiştir.Masallara ilgi duyulan dönem olarak kabul edilen dört-dokuz yaş arasındaki dönemden sekiz yaş seçilmiştir.

Hipotez

Hipotezimiz, günümüzde ve ülkemiz koşullarında sekiz yaş çocuklarının masalları reddetmediğidir. Bir başka deyişle çocuk, gerçek dışı olaylarla dolu olduğu için masalları reddederek, gerçekçi öyküleri onlara tercih etmez.

Yöntem

Bu araştırmada deneysel yöntem uygulanmıştır. Dr. Saim Kaptan deneysel yöntemi:

"Sistemli ve mantıkî bir araştırma yolu olan deneysel yöntem, dikkatle kontrol edilmiş koşullar altında, belirli bir etkiye, harekete (input) karşılık nasıl bir tepkinin, davranışın (output) meydana geleceğini saptamaya yönelmiş bir süreçtir."²

şeklinde tanımlar ve şöyle der:

"Betimleme yöntemlerinin tersine olarak deneysel yöntemde araştırmacı, ilgili olduğu alan içinde bazı durum ve etkenleri ayarlamakta, değiştirmekte ve kontrol edebilmektedir."³

Yapılan çalışmayı şöyle özetleyebiliriz:

Piyasadan iyi nitelikli kitap özellikleri yönünden eşdeğerde olduğu varsayılan iki masal ve iki öykü seçilmiştir. İlk gün bir masal ve bir öykü, ikinci gün yine bir masal ve bir öykü olmak üzere, eserler iki gün üst üste sınıflarda çocuklara yüksek sesle okunmuştur. Sonra çocuklar ayrı bir odaya tek tek alınarak anket formundaki sorulara verdikleri cevaplar kaydedilmiştir.

Araştırma ankete dayanan veriler üzerinde yürütülmüştür.

Evren: Araştırmanın evrenini, Ankara ili merkezindeki özel ilkokulların ikinci sınıflarına devam eden sekiz yaşındaki öğrenciler oluşturmuştur. Sosyo-ekonomik düzeyin, dolayısıyla kültür düzeyinin yüksek olacağı düşüncesiyle özel okullar seçilmiştir. Çok kitap okumuş olmanın beğenme ve tercihi etkileyeceği, böylece daha sağlıklı sonuçlar alınabileceği düşünülmüştür. Evren toplam 800 öğrenci olarak saptanmıştır.

Örneklem: Evrenden %10 alınarak seçilen 80 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Okul müdür ve öğretmenlerinden izin alınarak aşağıdaki ilkokulların ikinci sınıflarına devam eden öğrencilere seçilen kitaplar okunmuştur.

Örnekleme alınan ilkokullar:

1. Özel Ayşe Abla İlkokulu

2.Özel Çıra İlkokulu

3.Özel Gönen İlkokulu

4.Özel Yeni Kurtuluş İlkokulu

Örnekleme seçiminde göz önünde bulundurulmuş ölçütler:

1.İlkokulların Belirlenmesi: Ankara'da bulunan dokuz özel ilkokuldan dört ilkokul rastgele(random) tekniği ile örnekleme alınmıştır.

2.Yaşların Saptanması: Öğrencilerin yaşları okul kayıtlarından saptanmıştır.Sekiz yaşında 40 kız ve 40 erkek öğrencirastgeletekniği ile örnekleme alınmıştır.

3.Öğrencilerin değerlendirmelerini güçleştirmemesi yönünden dörtten fazla kitap seçilmemesi uygun görülmüştür.

Seçilen eserler okunurken sınıf düzeninin sağlanması açısından öğretmen sınıfta bulunmuştur.Çocuklara, okunacakları dikkatle dinlemeleri gerektiği ve bunlarla ilgili sorular sorulacağı açıklanmıştır.Cevaplarını etkileyebileceği düşünülerek,eserler hakkında açıklama yapılmayacağı belirtilmiştir.Kapak,resim gibi fiziksel özelliklerin değerlendirmede etkili olmaması için kitaplar kalın kâğıtla kaplanmış ve çocukların yakından görmelerine kesinlikle izin verilmemiştir.Böylece yalnız içerikle ilgilenmeleri sağlanmıştır.Cevaplarını etkileyebileceği düşünülerek,kitabın masal ya da öykü olduğu okunmadan önce ve okunduktan sonra belirtilmemiştir.Sadece eserin adı okunmadan önce açıklanmıştır.

Dikkatlerini dağıtmadan dinleyebilecekleri rahat bir ortam yaratıldıktan sonra eserler okunmuştur.

Okunan eserleri dikkatle dinleyip anladıkları kanısına ulaşıldıktan sonra çocuklar tek tek ayrı bir odaya alınarak anket formundaki ilk iki kitapla ilgili sorulara verdikleri cevaplar kaydedilmiştir.İkinci gün aynı işlemler tekrarlanmıştır.Görüşme yapılan çocuklar, diğerlerini etkilememesi açısından bahçeye gönderilmiştir.Görüşme yapılmamış olanlar,öğretmen denetiminde sınıfta bekletilmiş,bu sırada ders işlemişlerdir.Böylece bekletilen gruptakilerin kitaplar hakkında yorum yapması ve birbiriyle etkileşimi önlenmiştir.

Sorular,sıkılmalarını önlemek için kısa tutulmuş, her çocuğa aynı biçimde sorulmuş,değişik açıklamalar yapılmamıştır.Verdikleri cevaplarda içten oldukları, hiçbir etki altında kalmadıkları kanısına ulaşıldıktan sonra cevaplar formlara kaydedilmiştir.(Anket formu Ek 1'de verilmiştir.)

Anket uygulanırken sorular aşağıdaki biçimde sorulmuştur:

1.Kıraliçe Arı/Ninemin Armağanı/Uçan Sandık/Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı kitabı önceden okumuş ya da dinlemiş miydin?

2.Kıraliçe Arı/Ninemin Armağanı/Uçan Sandık/Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı kitabı beğendin mi,beğenmedin mi,yoksa karar veremiyor musun?

3.Kıraliçe Arı/Ninemin Armağanı/Uçan Sandık/Bu-

luşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı kitaptaki olaylara benzer olaylar gerçekten olabilir mi?

4. Size Kiraliçe Arı, Ninemin Armağanı, Uçan Sandık ve Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı dört kitap okudum. Bunlardan en çok hangisini beğendin?

Seçilen Kitapların Özellikleri: (Okunan masal ve öykülerin tamamı Ek 2,3,4,5'de verilmiştir.)

1. Kiraliçe Arı (Masal): Yazan: Grimm Kardeşler. Çeviren: Anjel Selver. "Balıkçı ile Karısı" adlı kitabın 90-94. sayfaları arasında yer almaktadır. İstanbul, ABeCe Yayınları, 1980, 94 sayfa. ABeCe Yayınları Çocuk Masalları Dizisi: 6. Fiyat: 80.-TL. Siyah-beyaz resimli. Renkli resimli karton kapak. Büyüklük: 20x12cm, küçük boy.

2. Ninemin Armağanı (Öykü): Yazan: Mihail Mihayloviç Zoşçenko. Çeviren: Ataol Behramoğlu. "Lastik Pabuçlar; Çocuklar İçin Öyküler" adlı kitabın 26-34. sayfaları arasında yer almaktadır. İstanbul, Arkadaş Kitaplar, 1980. 95 sayfa. Arkadaş Kitaplar: 33. Fiyat: 75.-TL. Renkli ve siyah-beyaz resimli. Renkli resimli karton kapak. Büyüklük: 20x13cm, küçük boy.

3. Uçan Sandık (Masal): Yazan: H.C. Andersen. Çeviren: Ayhan Boz fırat. "Andersen Masalları" adlı kitabın 92-100. sayfaları arasında yer almaktadır. yy., Koza Yayınları, 1979, 108 sayfa. Koza Yayınları Çocuk Kitapları Dizisi: 20. Fiyat: 60.-TL. Resimsiz. Renkli resimli karton kapak. Büyüklük: 16x11.5cm, küçük boy.

4. Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş (Öykü): Yazan: Anne de Vries. Çeviren: Muammer Yüzbaşıoğlu. "Suçlu Kim?"

adlı kitabın 30-37.sayfaları arasında yer almaktadır. İstanbul,Tekin Yayınevi,t.y.72 sayfa.Tekin Yayınevi Çocuk Kitaplığı:3.Fiyat:100.-TL.Siyah-beyaz resimli. Renkli resimli karton kapak.Büyükük:19.5x12.5cm,küçük boy.

Toplanan Verilerin Değerlendirilmesi: Sınıf ortamaındaki çocukların olağan koşullarını değiştirmemek amacıyla kitaplar sınıfta bulunan herkese okunmuş ve anket uygulanmıştır.Ancak değerlendirmede örneklem dışında kalan yaş grubundaki çocukların anketleri ile kitapların okunduğu iki günden birinde sınıfta bulunmayan çocukların anketleri değerlendirilmemiştir.Bunlar dışında kalanlar arasından 40 kız ve 40 erkek çocuk rastgele(random) tekniği ile seçilmiştir.

Anket sonuçları istatistikçilerin yardımıyla,ki kare testi ve yüzdeler arası fark kontrolu uygulanarak değerlendirilmiştir.

Literatür

Konuyla ilgili yayınları saptamak için başvuru olan kaynaklar,British Education Index(1962-1978)⁴, British Humanities Index(1970-1980)⁵, Education Index(1968-1981)⁶, Essay and General Literature Index(1960-1981)⁷, Humanities Index(1974-1980)⁸, Library and Information Science Abstracts(1969-1979)⁹, Library Literature(1960-1981)¹⁰, Psychological Abstracts(1960-1981)¹¹, Resour-

ces in Education(1967-1981)¹², Social Sciences Citation Index(1970-1980)¹³, Türkiye Bibliyografyası(1960-1981)¹⁴, Türkiye Makaleler Bibliyografyası(1960-1981)¹⁵'dir.

Yukarıda parantez içerisinde verilen yıllar tarama yapılan yılları göstermektedir.

Tezin Düzeni

Dört bölümden oluşan tezin "Giriş" başlığına taşıyan birinci bölümünde, amaç; hipotez; yöntem; konuyla ilgili literatüre nasıl ulaşıldığı hakkında bilgi verilmiştir.

"Çocuk ve Edebiyatı" başlıklı ikinci bölümde, çocuk edebiyatı konusundaki çeşitli görüşler; çocukların ruhsal ihtiyaçları konusunda bilgi; çocukların okuma ilgileri konusunda görüşler; iyi çocuk kitabının nitelikleri; çocuk kitabı türleri; masal; öykü hakkında bilgi; çocuk edebiyatında masal ve gerçekçilik üzerine çeşitli görüşler verilmiştir.

"Özel İlkokullara Devam Eden Sekiz Yaş Çocuklarına Anket Uygulanması" başlıklı üçüncü bölümde uygulanan anketten elde edilen bulgular verilmiş, bu bulgularla ilgili tartışma ve yorum yapılmıştır.

Dördüncü bölümde, araştırmanın sonucu verilmiştir.

Ankette kullanılan form ile çocuklara okunan masal ve öyküler "Ekler" kısmında verilmiştir.

Tezin sonunda, yararlanılan kaynakların listesi,

araştırmanın Türkçe ve İngilizce özeti vardır.

I.Bölümün Dipnotları

- 1.Dayıoğlu,G."Çocuklarımıza Sahip Çıkmada Çocuk Yazını Çok Önemli ve Etkin Bir Araçtır." Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 1982. 1.cilt.İstanbul:Kardeşler Basımevi, 1982.ss.565-566.
- 2.Kaptan,S.Bilimsel Araştırma Teknikleri.Ankara:Rehber Yayınevi,1977.s.155.
- 3.Kaptan,S.a.g.e.,s.154.
- 4.British Education Index.London:British Library,1961-
- 5.British Humanities Index.London:Library Association, 1915-
- 6.Education Index.New York:H.W.Wilson Co.,1929-
- 7.Essay and General Literature Index.New York:H.W.Wilson Co.,1900-
- 8.Humanities Index.New York:H.W.Wilson Co.,1974-
- 9.Library and Information Science Abstracts.London: Library Association,1969-
- 10.Library Literature; an Index to Library and Information Science.New York:H.W.Wilson Co.,1936-
- 11.Psychological Abstracts.New York;American Psychological Association,1927-
- 12.Resources in Education.Washington,D.C.:Educational Resources Information Center,1966-
- 13.Social Sciences Citation Index.Philadelphia,Insti-

tute for Scientific Information,1970-

14. Türkiye Bibliyografyası.Ankara ,Milli Kütüphane,
1928-

15. Türkiye Makaleler Bibliyografyası.Ankara,Milli Kü-
tüphane,1952-

II. BÖLÜM

ÇOCUK VE EDEBİYATI

Çocuk Edebiyatı Konusunda Çeşitli Görüşler

Çocuk edebiyatı yetişkinlerin edebiyatından sonra ortaya çıkmış ve daha yavaş gelişmiştir. Çocuklar için bir edebiyata gerek olduğu düşüncesi oldukça yenidir. Eskiden, çocuk edebiyatı denilince birinci derecede, yararlı eser akla geliyordu. Yararlı ile eğlenceliyi birleştirme, bugün çocuk edebiyatının şartı sayılmaktadır. Çocuk edebiyatı çocuğun bütün hayal dünyasını, günlük çevresini, fikir ve duygularını kapsar.

Okumanın kolaylaşması, okur yazar sayısının artması, bilim ve teknikteki çeşitli gelişmeler nedeniyle bugün çocuklar bebek ve oyuncaklarla dolu çevrelerinden eskiye göre daha erken çıkmakta ve edebiyatın önemli bir rol oynadığı fikir ve sanat dünyasına girmektedir.¹ Bugünün çocuğu 19. yüzyılın başlarındaki çocuğa göre çok farklıdır, çünkü çevresi onu zamanından önce olgunlaşmaya itmektedir.

Çocuk edebiyatı konusunda hatalı görüşler vardır. Bunlardan birisi, çocuk kitabının yetişkinlere hitabeden bir temanın basit bir şekilde ele alınmış basımı olması gerektiğidir. Diğer bir hatalı görüş de, çocukluk döneminin insan ömründeki yerinin kısalığı dolayısıyla çocukluk deneylerinin önemsiz olduğudur. Bir başka yanlış görüş ise, çocuk edebiyatının edebi yönünden çok ah-

laki, eğitici, v. b. yönlerinin önem taşıdığıdır. Bazılarını da çocuklar için ayrı bir edebiyat olamayacağını savunur. Oğuz Kâzım Atok,

"Çocuk yazını diye bir şey yoktur ve olamaz da!"

demektedir.²

Oysa, çeşitli etkilere en yatkın olan çocukluk döneminde edebiyatın yeri son derece önemlidir; çocukluk çağlarının özellikleri göz önünde tutulursa yetişkinler için yazılmış edebi eserlerin çocukların hayal, duygu ve düşüncelerine her zaman uygun düşmeyeceği kolayca anlaşılır; diğer edebiyat türleri için geçerli olan değer yargıları çocuk edebiyatı için de geçerlidir; eskiden doğrudan doğruya çocuklar için yazılmış eserlerin çok az olması dolayısıyla çocuklara genellikle yetişkinler için hazırlanan eserlerin okutturulduğu gerçeğine dayanarak, çocuklar için ayrı bir edebiyat olamayacağı savunulmuştur.

Yetişkin edebiyatında, eskiden beri çocuk bir konu olarak alınmıştır. Bu eserlerin çoğu çocuklar için değil, çocuklar üzerinedir. Yetişkinlere göre hazırlanmış olan eserlere yalnız anlatım sadeliği yönünden bir değerlendirme yaparak, "çocuk şiiri", "çocuk romanı" v. b. demek yanlış olur. Çağımızda, çocuklar için yazılan eserlerden oluşan bir edebiyatın daha belirgin bir biçimde ortaya çıktığını görüyoruz. Çocukluk çağlarının

ruhsal özelliklerini iyi bilen yazar ve ressamların yetişmesiyle çocuk edebiyatı bütün dünyada büyük bir gelişme göstermiştir.³

Çocuk ayrı bir varlık olarak tanındıktan sonra bile, çocuk edebiyatı onu arasına küçük bir yetişkin olarak görmekte devam etmiştir. Çocuğu her yönüyle ele alan ve tam olarak sunmaya çalışan örnekler azdır. İçerikte gerçekçi tema ve tutumların patlaması İkinci Dünya Savaşından sonradır.

Bazılarının savunduğu gibi, bütün edebiyat çocuklara açıktır, fakat çocukların büyükler için hazırlanmış eserleri anlamaları, onlardan gereği gibi yararlanmaları olanağı her zaman yoktur. Bu tür eserlerde işlenen, üzerinde durulan sorunlar çocukların sorunlarının ötesinde olabilir; düşünceler anlayamayacakları kadar karmaşık olabilir; çocukların ilgi alanlarını karşılayacak kadar zengin olmayabilir; dil, çocukların kelime dağarcıklarının üstünde olabileceği için bu tür kitapların okunmaları, anlaşılmaları güç olabilir. Bütün bu nedenlerden dolayı çeşitli düzeylerdeki çocuklar için eserler hazırlanması bir zorunluluktur.⁴ Kemal Demiray bu konuda şöyle demektedir:

"Çocuk yapıtı veren sanatçılar hem bir yazar, hem bir ruhbilimci, hem beğenisi olan bir çizer, bir basımcı gibi düşünmek, uğraşmak, kitaplarına biçim ve içerik kazandırmak zorundadır. Çocuk yazını işte bu anlayışla

hazırlandığı ölçüde çocukların beğenisini kazanır."⁵

Çocuk edebiyatını sadece çocuk kitapları oluşturamaz. Bütün çocuk yayınları, yani dergiler, plaklar, bantlar, eğitsel kart ve araçlar, filmler, slaytlar, v.b. malzeme bu kapsam içinde düşünülmelidir.⁶

Çocukların Ruhsal İhtiyaçları

Çocuklara kitap vermeden önce onların ne gibi ruhsal ihtiyaçları olduğunu ve hangi yaşta neden hoşlanacaklarına bilmek gerekir. Din, dil, ırk ve ulus ayrımı olmaksızın bütün çocukların birtakım ortak ruhsal ihtiyaçları vardır. Çocuklarla yetişkinlerin temel ihtiyaçları aynıdır. Çocuk büyüdükçe bazı ihtiyaçlar çevrenin etkisiyle bastırılır. Bu ihtiyaçları şöyle gruplandırabiliriz:⁷

1. Güven İhtiyacı: Maddi ve zihinsel güven olmak üzere ikiye ayrılır. Maddi güven duygusu anne kucağında başlar, yemek yeme, uyuma, kendine rahatlık ve güven duygusu veren nesneye sarılma ile ilişkilidir. Çocuklarda olduğu gibi büyüklerde de maddi doyum güven sağlar. Masallarda zenginlik ve görkemliliğin yer almasının nedeni budur. Bu masalları anlatanlar, çoğu zaman hayal gücü geniş, yoksul saz ozanları olmuştur. Zihinsel güven duygusu ise, her şeyi bilmek, öğrenmek ihtiya-

cını ortaya çıkarır.Çocuklara meraklarını doyuracak eserler vermek gerekir.

2.Sevme ve Sevilme İhtiyacı: Çocuk sevgiyi ilk olarak ailesinde tanır ve öğrenir.Anne,baba,çocuk ilişkilerini başarıyla işleyen eserler mutlu bir ortamda yetişen çocuklara mutluluklarının anlamını,aile ilişkileri mutsuz olan çocuklara ise,mutluluk örneğini vermeleri yönünden yararlıdır.Çocuklar kendilerini eserdeki kahramanın yerine koyarlar.Bu nedenle çocuk eseri okurken kendisini mutlu hisseder.Ancak bu tür eserlerde aşırı duygusallığa yer verilmemelidir.

3.Başarma İhtiyacı: Bütün insanların temel ihtiyacı olan başarma ihtiyacı çocuklukta daha belirgindir.Önceleri somut olan başarı duygusu,çocuk büyüdükçe soyutlaşır.Başarı kazanmış kişilerin biyografileri çocuga bu konuda yardımcı olur.Kahramanlık öyküleri okuyarak zorlukları yenmeyi,çevrelerini denetim altına alabilmeyi öğrenirler.Çocuk,sıkılğanlığını nasıl yeneceğini,kendisi gibi birisinin biyografisinden öğrenebilir.

4.Bir Gruba Kabul Edilme İhtiyacı: Güven duygusunun doğal bir sonucu olarak ortaya çıkar.İlk grubu çocuğun ailesidir.Okul ya da yuvaya başlayınca önce mahalle, sonra okul arkadaşları onun ikinci grubunu oluşturur.10-12 yaşlarında ulusçuluk,ilk gençlik çağlarında ise insanlık kavramı gelişir.Çocuk edebiyatı da aynı sırayı izleyerek bütün bunları çocuga öğretmelidir.

5.Oyun ve Değişiklik İhtiyacı: Çocuklar için çok önemli bir ihtiyaçtır.Büyüklerin dünyası onlar için

sıkıcı ve heyecansızdır.Çocuklar sadece değişiklik isteği ile bile kitap okuyabilirler.Çocuğa değişik edebi türleri tanıtmak gerekir.

6.Estetik ihtiyacı: İnsanların süsleme ve süslenme ihtiyacından doğar.Önce kendini süslemeyle başlar, bazı kişilerde fazla gelişmez,bazılarında ise kendini aşarak sanat ve edebiyatta güzeli aramaya yöneltir.İyi yazılmış ya da resimlendirilmiş kitaplar çocukta bu duyguyu geliştirerek sağlam bir estetik duygusu kazandırır.

Çocukların Okuma İlgileri Konusunda Görüşler

Çocukları ve kitapları biraraya getirmede etkili olabilmek için,her iki grubu da yakından tanımak gerekir.Sadece çocukların ilgilerine karşı değil,her çocuğun okuma ya da okumama nedenlerine karşı da hassas olunmalıdır.Çocuklar da büyükler gibi değişik nedenlerden dolayı okurlar.Örneğin,macera,heyecan,bilgi,insanlar ve hayvanlarla ilişki kurma,günlük işlerden kaçma,şaka ve gülme ya da eğlence için okuyabilirler.Bazı çocuklar sadece kitap olduğu ve daha kalın olanın daha iyi olacağı düşüncesiyle okurlar.Bu çocuklar kolayca okur ve okuduklarını severler.Diğerleri,ince,sayfaları resim dolu kitabı seçerler.İsteksiz okuyucular vardır,sadece okumaları gerekeni okurlar.Özel bazı ilgileri dışında hiçbir şey okumayan çocuklar da vardır.Çocuk-

lar arasındaki kişisel değişikliklere rağmen, çocukların çeşitli yaşlardaki ilgileri ve kitap ihtiyaçları genel olarak belirlenebilir.⁸

Bu konuda bazı yerli ve yabancı yetkililerin görüşlerini belirtmek isteriz:

Dr. Ferhan Oğuzkan, çocuğun okuma ilgisini, okuma düzeyini, gücünü, takvim yaşının değil, zekâ yaşının; toplumsal ve ekonomik durumunun; çocuğun büyüdüğü aile ve ortamın belirlediğini söyler. Konuları yaşlara göre kesin çizgilerle ayırmanın hem olanağı bulunmadığı, hem de büyük ölçüde, öğretmenleri, ana babaları yanaltacağı düşüncesindedir. Ama bunun, ilkokulun birinci dönemi için salık verilebilecek kitaplar, ikinci dönemi için salık verilebilecekler, ortaokul öğrencilerinin yararlanabileceği kitaplar gibi geniş çizgilerle yapılabileceğini savunur. Kız ve erkek çocukların okuma ilgilerinde okul öncesinde ve ilkokulda belirgin bir ayrılık olmadığını; bazan ilkokulun son sınıfında kız ve erkeklerin değişik konulardan hoşlanmaya başladıklarını; bu farklılığın ancak ortaokula geçtikleri zaman belirginleştiğini; kız çocukların daha çok ev işleriyle, evcil hayvanların yaşamlarıyla, kız-erkek arkadaşlıklarıyla ilgili, romantik kitapları okumaktan hoşlandıklarını, erkeklerin ise tarihi konuları, serüvenleri, yiğitlik öykülerini tercih ettiklerini söyler.⁹

Dr. Atalay Yörükoğlu, okul öncesi yıllarda bol resimli, çocuklara okunmak amacıyla düzenlenmiş, az yazılı kitapların ilgi çektiğini; boyama ve karala-

maya uygun kitapçıkların da göz yoluyla öğrenmeyi ve merakı kamçıladığını; resimlerin hayal gücünü artırdığını; iyi kitapların çocuğu somut düşünceden soyut düşünceye götüreceğini; soyut sözleri resimlenmiş olarak algılamanın kavramların yerleşmesine yardım edeceğini; ilkokuldan sonra çocuklarda soyut düşünce yeteneğinin hızla geliştiğini; ortaokul sıralarında okumaya düşkün çocukların yetişkinlerin okuduğu bir çok romanı tat alarak okuyabildiklerini belirtir ve şöyleder:

"Bir yazarın dediği gibi zararlı kitap yoktur, iyi ve kötü kitaplar vardır. Çocuk değerliyle değersiz ayırtmayı öğrenbilmelidir."¹⁰

M.Sofuoğlu, Browman ve Templin'in okul öncesi çağı ile ilkokul çocuklarının 1927-1929 yıllarındaki tercihleri ile 1952-1955 yıllarındaki tercihleri arasında farklılık gördükleri çalışmalarında, daha sonraki yıllarda seçilen kitaplarda gerçekçi ve günlük çevreye ait öykülerin daha çok; masal ve insan gibi hareket eden hayvan öykülerinin ise daha az tercih edildiğini bulduklarını söyler.¹¹

S.F.Zimet, değişen bir toplumun, çocukların ilgileri üzerine etkisinin, çocuk kitaplarını ve ders kitaplarını inceleyen çeşitli araştırmacıların dik-

katini çektiğini, bu çalışmalarda çocuk öykülerinin zamana yansıdığı ve ilgileri şekillendirdiği sonucuna ulaşıldığını söylemektedir.¹²

Byers'in 1860 birinci sınıf öğrencisinin ilgilerini araştıran bir çalışmasının sonuçlarıyla, Smith'in yine birinci sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmanın sonuçlarının birbirine karşıt olduğunu; Byers'in bilim ve doğayı birinci tercih olarak bulduğunu; Smith'in ise güldürü ve fantezi birinci tercih, doğa ve bilimi üçüncü tercih olarak saptadığını, Zimet belirtmektedir.¹³

Zimet, bulgulardaki farklılıkların bu alanda araştırmamanın çok güç olduğunu gösterdiğini; orta ve alt sınıf çocuklarının ilgi alanlarındaki büyük farklılıklarının değişik sosyo-ekonomik düzeylerdeki çocukların değişik okuma materyaline ilgi duyacağını gösterdiğini söylemektedir.¹⁴

Norvell'in, 3. ve 11. sınıflardaki 124 000 çocuk üzerinde 25 yıl süren çalışmasında, çocuk gelişimindeki bir çok husus üzerinde durduğunu, bireyin cinsiyetinin şiir ve nesir seçimlerini belirlemede önemli rol oynadığını saptadığını Zimet söylemektedir.¹⁵

Yine Zimet'in belirttiğine göre, bir başka araştırmacı olan Peller, ergenlik öncesi dönemindeki (7-11 yaş) çocukların okuma ilgilerinde cinsiyet farklılıklarının az olduğunu iddia etmiştir.¹⁶

Kız ve erkek seçimlerindeki anlamlı farklılık-

ların Wilsberg, Petola, Wolfson ve Harris tarafından da bulunduğunu; bu bulguların, kızların erkeklerden daha çok okuduğu, temel okuma kitaplarıyla daha çok ilgilendiği, erkeklerde okuma gecikmesinin daha yüksek oranda bulunduğu şeklinde olduğunu; bu bulguların araştırmacıları ders kitaplarının kızların ilgi alanlarına daha yakın olduğu sonucuna götürdüğünü; diğer araştırmacıların öğretim metot ve materyalinin, bu kültürel-biyolojik farklılıkları dikkate alarak geliştirilmesini ileri sürdüğünü Zimet belirtmektedir.¹⁷

Jefferson'un, ana-babaların çocukların edebiyat tercihlerinin temelini cinsiyet farklılıkları olduğunu iyi bildiklerini ve çocukların okuma tercihlerini doğru tahmin ettiklerini saptadığını, diğer araştırmacıların, yetişkin kaynaklarının çocukların edebi materyal olarak gerçekten neyi seçtikleri ve neden hoşlandıkları konusunda sık sık hata yaptıklarını gösterdiklerini yine Zimet söylemektedir.¹⁸

Öykü resimlendirmelerinin çocuk tercihleri üzerine etkisinin de önemli bir konu olduğunu vurgulayan Zimet, Amsden ve Bloomer'in 3-5 ve 9-11 yaşlara arasındakilerin renkli resimleri tercih ettiklerini saptadıklarını belirtmektedir.¹⁹

Yine Zimet, zekâ ve ilgiler arasındaki ilişkinin Thorndike ve Wolfson tarafından araştırıldığını, her iki araştırmacının da bunlar arasında

anlamli bir iliski olmadigini saptadigini belirterek; yas ve olgunlugun daha fazla etkisi oldugunu, cocuk ne kadar olgursa ilgi alaninin o kadar genis ve derin olacagini soylenebilir.²⁰

Her ne kadar cocuklarin ilgileri ve okuma tercihleri konusunda genis arastirmalar yapilmis da, bu arastirmalarin bagimsiz degiskenlerin arastirmalarinin parçalar halinde bir toplama olarak tanimlanabilecegini soyleyen Zimet, bu degiskenlerin iliskilerinin ve etkileşimlerinin çok az arastirildigini belirtmektedir.²¹

D.Young, Foreman'in, beğenmenin esasinin bir öyküdeki karakterlerin gercek ve insana uygunlugu; öykünün amacinin ve eğiliminin farkında olma; yazarın tanımıyla harekete geçirilen ve cocugun deneyleri dogrultusunda tamamlanan resimler seklinde tanimlandigini soylenebilir.²²

Cocuklarin okuma ilgilerini kesinlikle saglamanin guclugune ragmen cocuklarin belirli yaslarda ilgi duyduklari konular hakkında genel olarak bazı seyler soylenebilmektedir. Arastirmamizda, inceledigimiz sekiz yas cocugunun okuma ilgileri konusunda bir fikir verebilmek için önce sekiz yas cocugunun ozelliklerine deginmek isteriz. Cocugun ruhsal gelism dönemlerinden ilkokul dönemine giren sekiz yas cocugunun ozelliklerini anlayabilmek için, bu dönemin ozelliklerine deginmek gerekir:

İlkokul Dönemindeki Çocuğun Özellikleri: İlkokul yıllarını içine alan, çocuğun aile yuvasından çıkıp dış dünyaya açıldığı, toplumsal çevreye karıştığı bu dönem 6.yaşta başlayıp, 12.yaşta sona erer. Bu dönemdeki çocuğun büyüme hızı azalmış, çocukluk hastalıklarından kurtulmuştur. El kol becerisi artmıştır, dengeleri yerindedir. Annesine bağımlılığı azalmıştır. Uzun süre dışarda oyun oynayabilir, ya da okulda kalabilir. Üstbenlik gelişmiştir, yani iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış seçebilir. Cinsel kimlik belirlemiştir. Kızlar kız özelliklerini, erkekler erkek özelliklerini kazanmışlardır. Cinsel merakları yatışmış, durgun bir döneme girmişlerdir. Cinsel konulardan kaçır gibidirler. Söz dağarcığı ve konuşma yeteneği çok gelişmiştir. Zaman, uzay, sayı kavramları yerleşmiştir. Hayalle gerçek daha kolay ayırdedilir. (Sara Lottan, yaptığı bir araştırmada, hayal ve gerçeği ayırdedebilme yeteneğinin takvim yaşına bağımlı olarak geliştiğini saptamıştır.)²³ Somut düşünceden soyut düşünceye geçiş başlamıştır. Canlı ve hareketlidir; sürekli olarak bir işle uğraşır. Kızlar ve erkekler kendi aralarında kümeleşerek oynarlar ve oyunlar buna göre ayrılık kazanır. Durmadan bir şey öğrenmek, yeni bir şey denemek, beceri kazanmak, üstünlük göstermek, övünmek isterler. Yaşatlarıyla hem arkadaşlık kurmak isteği vardır, hem de onların arasında bir beceri ve yetenek üstünlüğü ile sıvrılmak çabasındadırlar. Başkalarının kusurları, güçsüzlükleriyle alay ederler. Beceri kazandıran, dayanıklık geliştiren, serüven ihti-

yacını doyuran, takım çalışmasını ve işbirliğini artıran izcilik bu çağ çocuğunun ihtiyaçlarını doyuran uğraşlardan birisidir. Koleksiyon merakı bu çağda ortaya çıkar. Resimli kitaplara, fıkralara ilgi duyarlar. Okula başlama çocuk yönünden belli bir ruhsal olgunluğa ulaşmış olmayı gerektirir. Okul bir bakıma evde kazanılan eğitimin denendiği yerdir. Çocuğun okula uyumu ve başarısı, ana babanın yetiştirmedeki başarısının bir ölçüsüdür.²⁴

Aile çevresi dışına çıkan çocukta arkadaşlık duygusu gelişmiştir. Aile değerleri tam anlamıyla kaybolmamıştır. Çocuk okula girince dil öğreniminde yeni bir dönem başlar. Bu zamana kadar yalnız sesle ifadelendirilen kavramlar, soyut bir takım görsel işaretlerle gösterilir. Çocuk bu şekilde, eskiden bildiği konuşma diline dayanarak yazı dilini öğrenir. Okuma yazma öğrenme, konuşma dili ile yazı dili arasında ilişki kurma demektir. Çocuk okuma ve öğrenmeye karşı duygusal yönden hazırlıklı ise, ruhsal olgunluğa erişmişse, bu yeni dili öğrenmekte güçlük çekmez. Okuma alışkanlıkları, okuma öğretiminde önemli bir yer oluşturan ilk üç sınıfta kazanılır.²⁵

Yedi-sekiz yaş dönemindeki çocukların dikkat süreleri kısadır. Basit yazılmış, net baskılı, açık tip ve kısa satırlı kitaplara ihtiyaç duyarlar; sayfalar çok dolu olmamalıdır. Kitabı çekici yapmak ve okunmasını kolaylaştırmak için resimler sayfalara bolca serpiştirilmelidir. Çocuklar kolaylıkla anlayabilecekleri

kitapları zevkle okurlar.

Yedi-sekiz yaş grubuna giren çocuklar, hayvanlar, makinalar, taşıtlar, oyun arkadaşları, aile ilişkileri ve kendi çevrelerine yansıyan durumlarla ilgili kitaplardan hoşlanırlar. Basit şiirlerden zevk alırlar. Doyurulan bir istek, çözülen bir sorun, öğrenilen bir hüner, ya da yeni bir durumun üstesinden gelebilmek gibi konularla ilgili öykülerden hoşlanırlar. Okumaya yeni başlayan çocuk, hareket ve değişiklik ister; basit mizahtan hoşlanır, dünyayı merak etmeye başlar. Bazıları kelime oyunundan hoşlanırlar. Diğer ülkelerin çocuklarıyla ilgilenirler. İkinci sınıf çocuklarıyla yapılan araştırmaların sonuçlarına göre, erkekler biyografi ve bilgi veren kitaplardan, kızlar ise hayvan hikâyelerinden hoşlanmaktadır.²⁶

İyi Çocuk Kitabının Nitelikleri

M. Hill Arbuthnot, bir kitabın ancak çocuklar ondan zevk alıyorsa iyi bir kitap olduğunu; yetişkinlerin gözünde klasik de olsa, eğer çocuklarca okunmuyorsa, böyle bir eserin, kötü bir çocuk kitabı olduğunu söyler.²⁷ Yine de, genel olarak, "iyi" şeklinde değerlendirilen bir çocuk kitabında olması gereken nitelikler şöyle özetlenebilir:

1. Kapsam Yönünden:

a) İşlediği konular çocuğun gelişme düzeyine uy-

gun olmalıdır.

b)Konular ilgi çekici bir biçimde sunulmalı,eğlendirici,öğretici ve düşündürücü olmalı,aynı zamanda çocuğa zevk vermelidir.

c)Konunun işlenişi bilim verilerine ve insanlık değerlerine uygun olmalıdır.

ç)Özgür düşünceli insan yetiştirme amacı göz önüne alınarak yazılmalıdır.

d)Çocuğun kişiliğini geliştirmesine,kendini tanımasına yardımcı olmalıdır.

e)Çocukta ömür boyu sürecek bir okuma isteği uyandırmalıdır.

f)Çocuğu aşırı duygusal değil,duyarlı ve uyanık yapmalıdır.

g)Oyuna yer ve değer vermelidir.

2.Anlatım Özellikleri Yönünden:

a)Küçük çocuklar için kısa,daha büyükler için biraz uzun cümleler kullanılmalıdır.

b)Cümleler tek özneli ve tek yüklemli olmalı,bir cümle ile yalnız bir fikir verilmeli,karmaşık cümlelerden kaçınılmalıdır.

c)Çekici ve sürükleyici,canlı bir anlatım kullanılmalıdır.

ç)Anlatım ne çok süslü,gösterişli,yapay,ne de çok kuru ve didaktik olmalıdır.

d)Gereksiz kelime ve fikirlerden kaçınılmalı, amacı belirtme yönünden yararı olmayanlar kullanılmamalıdır.

e)Fazla tekrardan kaçınılmalıdır.

f)Konuşulduğu gibi yazılmalı,karşılıklı konuşmalar doğal olmalıdır.

3.Fiziksel Nitelik Yönünden:

a)Kapak kolay yıpranmayacak türde,ya da ciltli olmalıdır.

b)Kapak resimleri canlı,çekici ve kitabın kapsamıyla ilgili olmalıdır.

c)Kitap sağlam ve iyi kaliteli kâğıda basılmalıdır.

ç)Hacim yönünden fazla kalın olmamalıdır.

d)Harfler gözü yormayacak karakterde(türde) ve baskı temiz olmalıdır.İngiltere'de 1913 yılında yapılan bilimsel bir araştırmada kitapların:

	7 yaşındaki çocuklar için	24 punto
7-8	"	" " 18 "
7-9	"	" " 12 "
9-12	"	" " 11 "
12'den yukarı	"	" " 10 "

ile yazılmaları gerektiği belirtilmiştir.²⁸

e)Satır araları ne sık ne de seyrek olmalıdır.

f)İmlâ,noktalama ve söz dizimi(sentaks) yönünden hatasız olmalıdır.

g)Sayfa düzeni karışık olmamalıdır.

4.Resimlendirme Yönünden: Çocuk kitaplarında resim son derece önemlidir.Çocuğun resmi değerlendirmesi yetişkininkinden farklıdır.Resimlendirme konusunda özet olarak şunlar söylenebilir:²⁹

a)Resimler gerçekçi olmalıdır.

b)Öykü ile resimler iyi uzlaştırılmalıdır.Ayrıntılar ve renkler metne uygun olmalıdır.

c)Ressam çocuk gözüyle resme bakmalı ve çizimini ona göre yapmalıdır.

ç)Resimler hareketli olmalı,anlatım gücü taşımalıdır.

d)Resimlerdeki mizah unsuru çocuğun yaş düzeyine uygun olmalıdır.

e)Çocukların parlak renklere karşı doğal bir ilgileri olmasına karşılık,siyah beyazla yapılmış,anlatım gücü yüksek resimler de onların ilgilerini çeker. İlk anda parlak renkler çocukların ilgisini çekmekle birlikte,sonradan bunlardan bıkmakta,pastel renkli ve belli belirsiz hatları olan,her baktıklarında kendilerine yeni şeyler verebilen resimleri tercih etmektedirler.

f)Resim,ait olduğu metnin yanında yer almalıdır.

g)Hemen her resimde yer alan ana karakterler süreklilik göstermelidir.

ğ)Bugün,çerçevelemiş resimler çekiciliğini yitirmiştir.Kesin çizgisi olmayan,düzensiz,kalıplaşmış havadan uzaklaşan şekiller daha çok beğenilmektedir.

Çocuk Kitabı Türleri

Çocuk kitaplarını şu türlere ayırabiliriz: Masal, fabl, destan, efsane, öykü, roman, biyografi, anı, gezi yazıları, fen kitapları, müracaat kitapları, şiir, tiyatro oyunları ve diğer eğlence kitapları, resimli kitaplar, çizgi romanlar. Ayrıca çocuk gazete ve dergilerini de belirtmek gerekir.

Bu türlerden masal ve öykü üzerinde durmak istiyoruz:

a) Masal: Masalın çeşitli tanımlarından bazıları şunlardır:

"Masal: İnsanoğlunun evren, dünya, yaşam, doğa, toplum ve kendisiyle ilgili tarihsel oluşum, düşün, istek ve izlenimlerinin az ya da çok değişikliğe uğrayarak ağızdan ağıza geçme yoluyla çığımıza ulaşan geleneksel anlatı örnekleri."³⁰

"Masal: Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen olağanüstü kişilerin başından geçen olağandışı olayları anlatan öykü türü."³¹

"Masal: Çocuklara anlatılan ve çoğu olağanüstü olaylarla süslenmiş ilgi çekici öykü."³²

Prof.M.Şekip Tunç, masalı şöyle tanımlar ve açıklar:

"Mythe denilen ilk kültürün en gelişmiş örnekleri olan eserlerin çocuk çapındaki yaratmalarıdır. Akılcı ve mantıkçı düşünme disiplinine eriş-

mezden önce insanlar duygu ve hayal disiplini içinde uzun devirler geçirmişti. Masal ve mythe işte bu devirlerin bize kalan artıklarıdır. Bu bakımdan benzetmek doğru olursa bunlar insanlığın çocukluk devrinin armağanıdır."³³

Masallar gelişme özellikleri bakımından ikiye ayrılır: 1)Halk ya da folklor masalları, 2)Edebî masallar ya da sanat masalları.

1)Halk masalları: Bu masallar önce halk arasında anlatılmaya başlamış, zamanla gelişmiş, sonradan araştırmacılar ya da yazarlarca yazılı hale getirilmiştir. Folklor denilen ortak yaratışın bir parçasıdır; basit halkın birikmiş irfan ve sanatıdır.³⁴

Konuları yalındır, anlatımları acemicedir. Fakat bunlarda önemli olan "olay"dır. Önemli insan ilişkileri ele alınmış, birbirinden ayrı insan tipleri canlandırılmıştır. Evrensel nitelikte durum ve sorunlar işlenmiştir.

Tipik bir halk masalında başlıca bölümler şunlardır:

a)Döşeme: Giriş bölümüdür, masal başı ya da tekerleme de denir.

b)Gövde: Olaylar, tasvirler ve konuşmaların geliştiği ana bölümdür.

c)Sonuç: Bitiş bölümüdür.³⁵

Halk masallarını derleyip yeniden yazanlar arasında en ünlüleri Alman Jacop ve Wilhelm Grimm Kar-

deşlerdir. Bizde bu alanda çalışanlar arasında Ziya Gökalp ve Eflatun Cem Güney'i sayabiliriz.³⁶

2) Edebî masallar: Yazarların kişisel hayal güçlerine dayanarak yazdıkları masallardır. Halk masallarından en önemli farkları telif oluşlarıdır. Sanat açısından halk masallarına göre daha değerli sayılırlar.

Halk masallarının yalın, somut ve basit anlatım özelliklerine karşılık, edebî masallar, yazarlarının kalem ustalıklarını, sanatlarını yansıtır. Konular gerçek dışıdır, olaylar hayal ürünü yerlerde geçer, kahramanlarının karşılaştığı durumlar olağanüstüdür. Olayların düğünlenmesi ve çözülmesinde tılsım, fal, kehanet gibi unsurlardan yararlanılır. Kahramanları çoğu zaman perilerdir.

Edebî masallarda basitlik, açıklık, somutluk ve objektivitenin gerçekleştirilmesi kolay değildir. Bu yüzden bu türde başarı sağlamış olanlar azdır. Bu türde dünyaca ün kazanmış yazarlar arasında Danimarka'lı Hans Christian Andersen, İrlanda'lı Oscar Wilde ve Jonathan Swift, İngiliz Lewis Carroll, İsveç'li Selma Lagerlöf, Fransız Alphonse Daudet ile Charles Perrault'yu sayabiliriz.³⁷

Halk masallarıyla edebî masallar arasında amaç farkı vardır. Halk masallarının amacı bir olayı sadece anlatmaktır. Bu amaç rastlantısalıdır, bazan sonuç bile çıkarılamayabilir. Edebî masalların amacı ise, bir fikrin aşılması, bir şeyin hicvedilmesi, ya da toplumun eleştirilmesi olabilir.³⁸

b) Öykü: Öykü tanımlarından bazıları şunlardır:

" Belli bir zaman ve yerde birkaç kişinin başından geçen,gerçeğe uygun bir olayı anlatan veya birtakım kimselerin karakterini çizen ve çoğu kez ancak birkaç sayfa tutan kısa yazılara öykü denir."³⁹

"Öykü: Tasarlamaya ya da gözleme dayanan bir olayı anlatarak okuyucuda ilgi ve beğeni uyandıran ve çoğu kez ancak birkaç sayfa tutan yazın türü(buna kısa ya da küçük öykü de denir.)"⁴⁰

Çocuk öykü ve romanlarının amacı,yetişkinler için yazılanlarıkiyle aynıdır.Yaşatmak ve duyurmak birinci plandadır,öğretmek değil.Her şeyden önce sanat eserdir.

"Çocuk edebiyatında gerçekçiliğin amacı,çocuğa uzun uzun öğüt vermek yerine,günlük ve hareketli yaşamın gerçekliğini göstermektir."⁴¹

Öykülerde çeşitli konularla ilgili soruların karşılığı,olayların nedenini açıklayan bilgiler,görüş ve yorumlar verilebilir.Öyküler aracılığıyla çocukların hayat deneyleri zenginleştirilebilir ve içinde yaşadıkları toplumsal ve kültürel ortama uymalarına yardımcı olunabilir.

Öyküler yapısal yönden şu öğelerden oluşur: Olaylar,kişiler,çevre ve yazarın dolaylı ya da dolaysız olarak ileri sürdüğü fikirler.

Öyküleri şöyle gruplandırabiliriz:

- 1)Yakın çevreyle ilgili öyküler: Aile,sokak,ma-
halle ve okul hayatını anlatırlar ve kişileri genel-
likle çocuklardır.
- 2)Hayvan öyküleri: Hayvanların hayatını dikkatli
incelemeler ve sağlam gözlemlere dayanarak anlatırlar.
- 3)Mizahî öyküler: Olayları,kişileri ve gerçekle-
ri şaka ve takılmalarla süsleyerek anlatırlar.
- 4)Serüven öyküleri: Çocukların hareket ve heyecan
ihtiyacına hitabederler.
- 5)Duygusal öyküler: Çocukların duygularına hita-
bederler.
- 6)Tarihî öyküler: Konuları gerçek tarihî olaylar-
la ilgilidir.
- 7)Gezi öyküleri: İnsan topluluklarının yaşayış-
larını,çeşitli ülkeleri ve önemli uygarlıkların ilginç
yönlerini anlatırlar.⁴²

Çocuk Edebiyatında Masal ve Gerçekçilik Üzerine Görüşler

Çocuklara Masal Verilmemesi Görüşünü Savunanlar:

Geçmişte ve bugün çocuklara hayal ürünü konular ve olaylarla dolu masalların verilmesini bazı eğitimci, düşünür ve edebiyatçılar doğru bulmamaktadır.Masalların çocukları hayatın gerçeklerinden uzaklaştırdığını,yanlış inançlara sürüklediğini,doğru ve mantıklı düşünme

alışkanlığının gelişmesini engellediğini savunurlar.

Bu görüşün en güçlü temsilcileri Fransa'da N. Boileau(1636-1711) ve J.J.Rousseau(1712-1778)'dur. Rousseau,hayal ürünü konuların çocukların olmayacak şeylere inanmalarına ve batıl inançlara saplanmalarına sebep olacağını "Emile" adlı eserinde ileri sürer.La Fontaine masallarındaki fikirlerin çocuk mantığı karşısında gülünç duruma düşeceğini söyler.⁴³

20.yüzyılda "Çocuklar içinde buldukları zamana göre yetiştirilmeli" görüşü önem kazanmıştır.Bazı psikologlar,"Dehşet ve uyku kaçıran şeyler,küçük masal okuyucusu için rahatsız edicidir ve bu masallarla gerçeklerden sağlıksız bir kaçış teşvik edilir" düşüncesindeydiler.Folklorun seksüalitesi Freud yorumcuları tarafından analiz edilerek,şüphelenilmeyen bir nedenin tehlikeli olabileceğine işaret edilmiştir.⁴⁴

İsveç'de masallara karşı bir antipati ve propagan-da sürdürülmüş; Federal Almanya'daki İngiliz eğitimcileri,nasyonel sosyalistlerin cürümlerinin sorumlularından birinin Grimm Kardeşler'in zalim peri masalları olduğuna tanıklık etmişlerdir.⁴⁵

Bazı eğitimci ve pedagoglar masalların tüyler ürpertici,kimi zaman vahşet uyandıran,korku ve dehşet yaratan konuları ile çocuğun hayal dünyasını yıktığı,dolayısıyla da çocuğa kötü örnek olduğu görüşünde birleşerek masalın çocuk eğitiminden kaldırılmasını önermişlerdir.

Bazıları da ,masalların ahlakî yönleri ve etkileri üzerinde çekimser ya da karamsardırlar."Mavi Sakal" gibi masalların çocuklara verilip verilmeyeceği tartışma konusudur.Devli,perili,cadılı masallar için de çekingen davrananlar vardır.Masallardaki ahlâk anlayışı bugünkü topluma ters düşebilir.

Eğitimci,psikolog Nicholas Tucker "Book for Children" adlı kitabında bazı masalların,hayal ile gerçeği ayıramayacak yaştaki çocuklara sürekli zarar verecek kadar korkutucu olduğunu; erken yaşta çocuklara bu tür klasikleri veren ana-babaların kitaplara önceden sansür koymak yerine,çocuklar okuduktan sonra kitapları onlarla tartışmaları gerektiğini,bununla birlikte korkutucu konuları iyi işleyen kitapların,çocukların suçluluk duygularının üstesinden gelmelerine yardım edebileceğini söylemektedir.⁴⁶

Masalın çocuğu gerçeklerden uzaklaştırdığını,kendi içinde kapalı bir hayal dünyasında yaşattığını,çocuğun gerçekle yüz yüze geldiği zaman olgunluğa erişmemiş olduğunu savunanlar vardır.

Jorge Enrique Adoum,çocuğun herhangi bir karşılaştırma ve yargı kuralından yoksun olduğunu; masalların edebî içeriği ile gerçeği karıştırma eğiliminde olduğunu; çocuğu hayalî gerçeklere zorlamanın,bunların sadece gerçeklerin değil,aynı zamanda onun kendi hayallerinin de yerini alması demek olduğunu; yetişkinin çocuğu kendi deneylerinin tamamen dışında ve günlük hayatın sorunlarıyla yüz yüze geldiğinde çok az kul-

lanılacak olan çevre ve karakterlerle kendisini bir tutmaya zorladığını savunur. Ayrıca masallarda, sorunların sadece insan çabasıyla değil, aynı zamanda Tanrı tarafından çözüldüğü, kadere boyun eğmenin ödüllendirildiğini belirtir. Masalların dünyadaki bütün geleneklerle ilgili olduğu sürece zararlı olamayacağı görüşünün yanlış olduğunu; peri masallarının bütün geleneklerle ilgili olmadığını, ayrıca bütün geleneklerin çocuklar için iyi olması gerekmediğini ve hiçbir şeyin sadece geleneksel olduğu için iyi olmadığını savunur.⁴⁷

Roger Sale, peri masallarının günümüzde çocuklar üzerinde Bettelheim'in hayal ettiği gibi, sürekli yararlı etkileri bulunduğu şüpheli olduğunu söyler.⁴⁸

Oğuz Kâzım Atok ise, çocuğa masalın zararlı olacağı görüşüne şöyle katılıyor:

"Bugünkü çocuğa uydurma, yalan dolan dolu, abartmalı, bir bakıma korkunç, bağnazca, bilimsel varlığa çarpık düşen, yashamdan uzak, çocuğun yaşadığı ana-baba çevresinden başka bir bilince kayan, körpe dimağlarda ters yargılara açılan çağ dışı bir masal eğitiminin sürdürülmesini doğru görmüyoruz. Öykü öyle mi ya? Öyküde yazarın bir konuyu, içeriği öykü sanatına göre anlatıma dökmesi gibi bir sanat yaratısı vardır, gerçeklerden kaynaklanır."⁴⁹

Çocuklara Masal Verilmesi Görüşünü Savunanlar: Masalın zararları konusunda pek çok şey söylendiği gibi, bazı eğitimci ve yazarlar da çocuklara masal verilmesinin yararlı, hatta gerekli olduğu görüşünü ileri sürmüşlerdir. Örneğin Anatole France (1844-1924), insanı hayvandan ayıran şeyin gülümsemeden çok hayal olduğunu söyleyerek, çocuklara yalnız öğretici nitelikte kitaplar verilmesini isteyenler karşısında yer almıştır. 1952 yılında Unesco tarafından Paris'de düzenlenen "Çocuk Kitapları Sergisi" dolayısıyla düşüncelerine baş vurulan George Duhamel (1884-1966) ve André Maurois (1885-1969) da, çocukların olağanüstü olayları anlatan masallara ihtiyaç duyduklarını, onlara masal verilme bile, kendilerinin bunu yaratacaklarını söylemişlerdir.

Dr. A. F. Oğuzkan, çocuk edebiyatı alanındaki çalışmalarıyla da tanınan eğitimcilerimizden İ. Alaeddin Gövsa (1889-1949)'nın çocukların masal ihtiyacı ile ilgili olarak şunları söylediğini belirtir:

"Bir çocuk hiç bir zaman bir karga veya bir tilkinin gerçekten konuşacağına inanmaz. Fakat böyle olağanüstülüklere ihtiyacı vardır. Nitekim kendi bebeklerine birer kişilik yakıştıran, onlarla konuşan ve her türlü sahneler düzenleyen bir yavru, yarattığı olaylara inanmış değildir. Yanlış kanılar, boş inançlar, yanlış fikirler çocuklarda çevrelerindeki yetişkin insanlara taklit ederek, onlardan geçerek meydana gelebilir ki, asıl bunlardan çekinmek

gerekir.Yoksa hayalin gıdası olan eserlerden değil."⁵⁰

Yine Dr.Oğuzkan,eğitimcilerimizden Sabri Esat Siyavuşgil'in şu sözlerini bize aktarmaktadır:

"Çocuk ruhunda,gerçek âlemi hayalle zenginleştiren ve muhayyilenin dünyasında gerçekliğin denetimine tabi tutan bu sezgiyi,aynı zamanda çocuk masallarına borçluyuz.Masallar,çocuk mantığımızın yapısına uygun öyle bir inkân dünyası yaratırlar ki,olağanüstüne olan eğilimimiz,güce,üstünlüğe karşı duyduğumuz özlem bu âlemde tatmin edilir. Ülke ülke dolayan,en zor durumlardan gücü ve zekâsı sayesinde kurtulan,canlı cansız bütün varlıkları kendine bağlayan peri masallarının kahramanı çocuğun ta kendisi olur. Masalın bütün dekoruna çocuğun beniğinci⁵¹, animist ve simgeci ruhu sinmiştir.İlk oyuncağı yarattığı gibi,ilk masalı da yine çocuk anlatmış olsa gerektir.Biz büyükler,Perault'lar,Andersen'ler masalı çocuklardan öğrenmişizdir."⁵²

Psikoloji bilimi,çocukların çevrelerinde olup bitenleri bambaşka bir biçimde algıladıklarını söyler. Onların kafasında "gerçek" ve "fantezi" diye kesin olarak ayrılmış bölümler yoktur,algıladıkları dünya bir bütündür.⁵³

Masalı sakıncalı bulanlara karşı çıkanların bir kısmı da, günümüzdeki savaşlarda milyonlarca insanın öldüğünü, böyle olduğuna göre devlerin, ejderhaların insanları öldürmelerinin hayata aykırı olmadığını, ancak çocuklara verilecek masallarda sakıncalı görülecek telkinler, açık saçık kısımlar varsa bunların atılabileceğini ve çocuklara uygun bir metin hazırlanabileceğini savunurlar.⁵⁴

Walter Scherf, masalın psikolojik bir ihtiyaç olduğunu; sanayileşmiş toplumda sözlü geleneğin yokolmamasının, atılamamasının sebebinin insan tabiatının buna ihtiyaç duyması olduğunu; kişinin ruhsal gelişiminin onlar olmaksızın başarılamayacağını söyler.⁵⁵

Tarık Dursun K., masalın çocuğu hayalciliğe götürmeyeceğini, hayalciliğin esiri edip gerçekçilikten ayırmayacağını; bunu söyleyenlerin dilin de düşmanı kesildiklerinin bilincinde olmadıklarını; masalın çocuğa tam algılama çağında anadilinin tadını duyurduğunu, kıvraklığını, inceliklerini, zenginliklerini öğrettiğini; masalın bir anlatı geleneğinin, bir evrensel kültür alışverişleri mirasının kuşaktan kuşağa geçerek yaşatılıp zenginleştirilen örnekleri olduğunu belirtir.⁵⁶

D. Banuğlu, ruh hastası çocukların tedavisiyle üne kavuşan, geri zekâlı ve gelişmemiş çocuklar, ruh hastası yetişkinler ve toplumsal değişmeler konularında kitapları olan Amerika'lı psikiyatrist, profesör Bruno Bettelheim'in şu sözlerini bize aktarmaktadır:

"Masal bilinçaltındaki karmaşıklık-
lığı düzene sokmakta, çocuğa yardımcı
olmaktadır. Masal rüyayla eşdeğerde,
hatta pek çok konuda rüyadan üstün-
dür. İnsanların bilinçaltı veya bi-
linçüstü arzularını kapsadığı için
asırlar boyu anlatılagelmiştir."⁵⁷

Yine Bettelheim'e göre, hiçbir şey çocuk ve yetiş-
kini peri masalı kadar zenginleştiremez. Masaldan in-
sanlığın gizli sorunları hakkında ve herhangi bir top-
lumdaki insanların sorunlarına doğru çözümler bulma
konusunda çocuğun anlayabileceği herhangi bir diğer
tip öyküden daha fazla bilgi edinilebilir. Peri masal-
ları, çocuğun şiddetli iç baskılardan, onun anlayacağı
şekilde ve büyümenin gerektirdiği en ciddi iç çatışma-
lardan küçümsemeden söz eder ve güçlülere geçici ve
sürekli çözüm örnekleri önerir.⁵⁸

H. Wolff, Bettelheim'in "The Uses of Enchantment:
the Meaning and Importance of Fairy Tales" adlı ese-
rinde, çocuğun kardeşleriyle rekabeti, çaresizlik duy-
gusu, güçlü ve yönetici ana-babasıyla yüz yüze geldi-
ğinde bu duyguyu nasıl yeneceği, cinsel fantezi ve me-
rakları gibi iç dünyasıyla ilgili sorunlarından kur-
tulmasında, benzer sorunlarla mücadelede anlamlı, bazan
büyülü çözümler bulmasında peri masallarının çocuğa
yardımcı olacağını söylemektedir.⁵⁹

Bettelheim, peri masallarındaki kişiliklerin ger-
çekte bizler gibi karışık, yani aynı zamanda iyi ve
kötü olmadığını, bir kişinin ya iyi, ya da kötü olduğu-

nu, ikisi ortası olmadığını söyler. Karakterlerin iki zıt yönünün sunulmasının, çocuğa ikisi arasındaki farkı, gerçek insanları tanımlayan bütün karmaşıklıkları verdiğinde, kişilikleri hayattaki doğru şekliyle çizdiğinde hemen kavrayamayacağı şekilde, kolayca kavrama olanağı verdiğini iddia eder.⁶⁰ Yetişkin görüşü açısından ve modern bilime göre, peri masallarının sunduğu çözümlerin gerçek olmaktan çok hayalî olduğunu; fakat gerçekçi açıklamaların çocuklara anlaşılmasız geldiğini, çünkü onları anlamak için gereken soyut düşünceden yoksun olduklarını; çocuklara bilimsel olarak doğru bir cevap verdiklerinde yetişkinlerin onlara bazı şeyleri açıkladıklarını sandıklarını, oysa bu açıklamaların çocuğu şaşırması, çok etkilenmesi ve zihinsel bozguna uğramış bir hale getirdiğini savunur.⁶¹

Bu konuda Deniz Banoğlu da, çocuğun hayal dünyasını geliştirmesi açısından, çocuğu ileriye hazırlayıcı bir araç olarak kabul edilen masalın aslında faydaya yaklaşık bir yorumunu bulmakta, masalı büsbütün reddetmek yerine konuları itibariyle ayırma tabii tutmakta yarar olduğunu, her ikisinin ortası olacak bir yolun seçilmesi gerektiğini söyler.⁶²

Göte Klinberg, masalın eğitimsel amacının, duygu ve hayal gücünü uyarmak; ahlâk dersleri vermek; felsefi tartışmaları teşvik etmek ve çocuğun ihtiyaçlarını doyurmak olduğunu söyler.⁶³

F. Andre Favat, peri masallarının genellikle çocuğun dünya görüşünün tam bir sunuluşu olduğunu söyler.⁶⁴

Maria Tyszkowa , 5-11 yaşlarındaki çocukların perimassalları ve fabllere olan ilgilerini etkileyen psiko-
lojik etkenleri tartıştığı araştırmasında, çocukların
masalı kendi deneylerini somutlaştırmada kullandıkla-
rını ve kişisel dünyalarının ötesindeki deneylere ula-
şarak doyum sağladıklarını ileri sürer. Ayrıca, kabul-
lenmenin esas olarak, belirli estetik mesajları çözüm-
lemek için karmaşık algısal, zihinsel ve duygusal sü-
reçlerin birleşiminden oluştuğunu belirtir.⁶⁵

Ramon Ross, öykülerle halk masallarının karşılaştı-
tırılmasının, günlük olayları anlatan gerçekçi öyküle-
rin çocukların hayal güçlerini uyarda nasıl başarısız
kaldığını açıkladığını; masalların, okuyan ya da
dinleyenin kendi iç dünyasına bakmasını ve çocuğun
kendisi ve geleceğiyle ilgili sorular sormasını sağ-
layarak kendisini keşfetmesine olanak hazırladığını;
buna karşılık günlük olayları anlatan öykülerin haya-
le yer vermediğini söyler.⁶⁶

Necati Mert de, hayal gücünü teşvikin çocuğa hiç
bir zararı olmayacağını, onu yanlış algılamaya çekme-
yeceğini, çünkü çocuğun kendisinin de sopayı, kibrit ku-
tusunu, kanapeyi yerine göre, araba ya da boyacı sandığı
yaptığını; çocuğun bu davranışının bir inanmayla so-
nuçlanmadığını, bunu oyun amacıyla yaptığını söyleyerek,
çocuklara masal verilmesi gerektiği görüşüne katılmak-
tadır.⁶⁷

Masal konusundaki bütün bu olumsuz ve olumlu görüş-
lerden sonra, çocukların masala ilgisi konusunda yapı-

lan bazı araştırmaların sonuçlarını belirtmek isteriz:

Béla Toth, çocukların okuma tercihlerini analiz ettiği araştırmasında 944 birinci ve ikinci sınıf çocuğunu ele almış, ayrıca tek bir çocuğu da dikey yöntemle⁶⁸ incelemiştir. Bulgular, hayalî ve gerçekçi okuma materyaline olan istek arasındaki farklılaşmanın yaş ile arttığını ve erkeklerde daha belirgin olduğunu; edebi ilgilerin sadece çevresel faktörlerden etkilenerek kişilere ve karakterlere göre değiştiğini göstermiştir.⁶⁹

Jeanine Bradfer-Blomart ve Hai Lam tarafından yapılan bir araştırmada 6-9 yaşlarındaki 154 çocuğa peri masalları ve diğer öykü çeşitlerine duydukları ilgi konusunda sorular yöneltilmiştir. Sonuçlar, 6-9 yaşlarındaki çocukların hâlâ peri masallarını diğer tür öykülere tercih ettiklerini göstermiştir. Psikologlara, çocuklarla ilişki sürdürmede peri masallarını kullanmayı düşünmeleri önerilmiştir.⁷⁰

Hürriyet Gazetesi Çocuk Kulübü'nün yüze yakın aile üzerinde yaptığı araştırmada, küçükken çok masal okuyan ve dinleyen çocukların mimarlık, mühendislik gibi teknik bilim dallarını seçtikleri saptanmıştır.⁷¹

Bütün bu görüşlerden sonra, çocuğun hem masala, hem de gerçekçi öyküye ihtiyacı olduğu; ancak eserlerin iyi nitelikli olması ve konularının dikkatli seçilmesi gerektiğini söyleyebiliriz.

II. Bölümün Dipnotları

1. Gökşen, E.N. Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız. 4. bs. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1980. s. 13.
2. Atok, O.K. "Çocuk Yazını Diye Bir Şey Var mı?" Türk Dili, 20, 215 (1969), s. 544.
3. Oğuzkan, A.F. Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı. 2. bs. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1979, s. 13.
4. Demiray, K. "Çocuklar ve Yazın." Türk Dili, 39, 331 (1979), s. 286.
5. Demiray, K. "Çocuk Ruhunu Besleyen Kaynak." Türk Dili, 39, 331 (1979), s. 258.
6. Erişen, S. "Unutulmuş Bir Seminerin Düşündürdükleri." Türk Dili, 37, 319 (1978), ss. 353-354.
7. Tuncer, N. Türkiye'de Yayınlanmış Resimli Çocuk Kitapları: Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Eğitimi Fakültesi Kütüphanecilik ve Dokümantasyon Enstitüsü, 1974. ss. 7-13.
8. Children's Literature: a report. Danbury, Connecticut, Grolier Incorporated Information Services, March 1982, ss. 1-2.
9. "Çocuk Yazını: Açık Oturum." Katılanlar: Talip Apaydın, Ferhan Oğuzkan, Atalay Yörükoğlu. Yöneten: Kemal Demiray. Türk Dili, 36, 311 (1977), ss. 92-93.
10. Yörükoğlu, A. Çocuk Ruh Sağlığı. Ankara: Türkiye İş Bankası, 1980. Türkiye İş Bankası Yayınları: 1891, ss. 69-70.

11. Sofuoğlu, M. Anaokullarına Giden Beş ve Altı Yaş Çocuklarının Seçilmiş Resimli Kitaplar Hakkındaki Beğenilerinin İncelenmesi: Bilim Uzmanlığı Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü, 1979, s.26.
12. Zimet, S.F. "Children's Interest and Story Preferences: a Critical Review of the Literature." The Elementary School Journal, 67, 3(1966), s.122.
13. Zimet, S.F. a.g.m., s.124.
14. Zimet, S.F. a.g.m., ss.124-125.
15. Zimet, S.F. a.g.m., s.126.
16. Zimet, S.F. a.g.m., s.126.
17. Zimet, S.F. a.g.m., s.126.
18. Zimet, S.F. a.g.m., s.126.
19. Zimet, S.F. a.g.m., s.127.
20. Zimet, S.F. a.g.m., s.127.
21. Zimet, S.F. a.g.m., s.127.
22. Young, D. "Evaluation of Children's Responses to Literature." The Library Quarterly, 37, 1(1967), s.105.
23. Lottan, S. "The Ability of Children to Distinguish Between the Makebelieve and the Real in Children's Literature." Hachinuch: Journal for Educational Thought, 1(1967), s.33.
24. Yörükoğlu, A. y.a.g.e., ss.54-56.
25. Dağdelen, G. Ankara'da İlkokula Giden 7-12 Yaşlarındaki Kız ve Erkek Çocuklarının Hikâye ve Roman Biçimi Kitaplardan Beklentilerinin Saptanması: Bitirme Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Çocuk Geli-

- simi ve Eğitimi Bölümü,1975,s.29.
- 26.Sutherland,Z.,D.L.Monson,and M.H.Arbutnnot.Children and Books.6.ed.Glenview,Illinois:Scott,Foresman and Co.,1981,ss.36-37.
- 27.Arbutnnot,M.H.Children and Books.2.ed.Chicago:Scott,Foresman and Co.,1964.s.2.
- 28.Eğitim Psikolojisi.16.bs.İstanbul:Milli Eğitim Basımevi,1970.ss.49-50.
- 29.Tuncer,N. y.a.g.e.,ss.30-34.
- 30.Acıpayamlı,O.Halkbilim Terimleri Sözlüğü.Ankara:Türk Dil Kurumu,1978.Türk Dil Kurumu Yayınları:442,s.74.
- 31.Yazın Terimleri Sözlüğü.Ankara:Türk Dil Kurumu,1978.Türk Dil Kurumu Yayınları:404,s.90.
- 32.Türkçe Sözlük.6.bs.Ankara:Türk Dil Kurumu,1974.Türk Dil Kurumu Yayınları:403,s.556.
- 33.Gökşen,E.N. y.a.g.e.,s.50.
- 34.Arbutnnot,M.H. y.a.g.e.,s.180.
- 35.Oğuzkan,A.F.y.a.g.e.,s.29.
- 36.Baymur,F.ve K.Demiray.Çocuk Edebiyatı Antolojisi.2.bs.İstanbul:Milli Eğitim Basımevi,1961,Öğretmen Kitapları:61,s.13.
- 37.Oğuzkan,A.F. y.a.g.e.,ss.29-30.
- 38.Baymur,F.ve K.Demiray. y.a.g.e.,ss.14-15.
- 39.Oğuzkan,A.F. y.a.g.e.,s.92.
- 40.Yazın Terimleri Sözlüğü. y.a.g.e.,s.100.
- 41.Sofuoğlu,M. y.a.g.e.,s.15.
- 42.Oğuzkan,A.F. y.a.g.e.,ss.92-99.
- 43.Demiray,K.Türkçe Çocuk Edebiyatı.14.bs.İstanbul:

- Milli Eğitim Basımevi,1973.s.23.
- 44.Herman,G.B."Folktales for Children." Drexel Library Quarterly,12,Oct(1976),s.43.
- 45.Scherf,W."Çocuk Edebiyatında Gerçek Eğilimler ve Geleneksel Modeller." Çev.N.Tuncer.Türk Kütüphaneler Derneği Bülteni,27,1(1978),s.34.
- 46."Fairy Tales Held Harmful to Child." Library Journal,93,Dec(1968),s.4689.
- 47.Adoum,J.E."The Sting in the Fairy Tale." Unesco Courier,1(1979),s.16.
- 48.Sale,R."Fairy Tales." The Hudson Review,30,3(1977),s.376.
- 49.Atok,O.K."Masaldan Kurtuluş." İlgaz,17,198(1978),s.6.
- 50.Öğuzkan,A.F. y.a.g.e.,s.31.
- 51.Benişincilik: Her şeyi ben'de merkezleyen,dünyada bireyin benliğini merkez sayan felsefe görüşü,ego-santrizm(Türkçe Sözlük,6.bs.Ankara:Türk Dil Kurumu,1974.Türk Dil Kurumu Yayınları:403,s.556).
- 52.Öğuzkan,A.F. y.a.g.e.,s.32.
- 53."Çocuk Yazını." Türk Dili,36,311(1977),s.150.
- 54.Demiray,K.Açıklamalı Çocuk Edebiyatı Antolojisi.Ankara,İnkılâp ve Aka Kitabevleri Kol.Şti.,1977,ss.104-105.
- 55.Scherf,W. y.a.g.m.,s.38.
- 56.K.,Tarık D."Çocuklara Kitaplık." Türk Dili,39,331(1979),s.229.
- 57.Banoğlu,D."Masal Çocuklar İçin Gerekli mi?" Türk

- Edebiyatı, 42(1977), s.34.
- 58."Bruno Bettelheim on...Importance of Fairy Tales."
Instructor, 86, 1(1975), s.79.
- 59.Wolff, H."Book Review:The Uses of Enchantment, the
Meaning and Importance of Fairy Tales, By Bruno Bet-
telheim." The British Journal of Psychiatry, 131
(1977), ss.101-102.
- 60."Bruno Bettelheim on...Importance of Fairy Tales."
y.a.g.m., ss.79-80.
- 61.Sale, R. y.a.g.m., s.375.
- 62.Banoğlu, D. y.a.g.m., s.35.
- 63.Klinberg, G.The Fantastic Tale for Children:a Genre
Study from the Viewpoints of Literary and Education-
al Research.Gothenburg School of Education(Sweden).
Report No-R-Bull-2-Feb 1970.s.38.
- 64.Favat, F.A.Child and Tale:the Origins of Interests.
NCTE Committee on Research Report No.19.National
Council of Teachers of English,Urbana,Ill.,1977,
s.112.
- 65.Tyszkowa, M."The Appeal of the Fairy Tale in Terms
of Developmental Psychology." Psychologia Wycho-
wawcza, 21, 4(1978), s.384.
- 66.Ross, R.Folk Tales for Young Children:Paper Presen-
ted at International Reading Association Conference.
Boston, Mass., April 24-27(1968), s.10.
- 67.Mert, N."Türkiye'de Çocuk Edebiyatı." Yansıma:Çocuk
Eğitimi ve Edebiyatı, Eylül(1975), s.18.
- 68.Dikey yöntem(longitudinal method):Belirli bir denek

kümesinin belirli bir yaş süresinde çoğu zaman gelişimsel açıdan izlenip incelenmesi yöntemi.(Enç,M. Ruhbilim Terimleri Sözlüğü.Ankara:TDK,1974.Türk Dil Kurumu Yayınları:391,s.57)

- 69.Tóth,B."Favorite Tales and Pieces of Reading in the Initial Period of Learning to Read." Pszichologiai Tanulmányok,9(1966),s.294.
- 70.Bradfer-Blomart,J.,and H.Lam."Children and Fairytales." Psychologica Belgica,16,2(1976),s.170.
- 71."Masallarla Eğitilen Çocuklar Teknik Bilim Dallarını Seçiyor." Hürriyet,6 şubat(1977),s.3

III.BÖLÜM

ÖZEL İLKOKULLARA DEVAM EDEN SEKİZ YAŞ ÇOCUKLARINA ANKET UYGULANMASI

Ankara'daki özel ilkokullar arasından örneklem olarak seçilen dört ilkokula devam eden sekiz yaşındaki öğrencilerden 40 kız ve 40 erkek çocuğa uygulanan anket sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

Bulgular

1.Bulgu: "Kıraliçe Arı/Ninemin Armağanı/Uçan Sandık/Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı kitabı önceden okumuş ya da dinlemiş miydin?" sorusuna verilen cevaplar Tablo 1'de gösterilmiştir.Bu soruya Kıraliçe Arı adlı masal için 6 kız denek(%15) ve 6 erkek denek (%15),toplam 12 denek(%15) "evet" cevabı, 34 kız denek(%85) ve 34 erkek denek(%85),toplam 68 denek(%85) "hayır" cevabı; Uçan Sandık adlı masal için 20 kız denek(%50) ve 16 erkek denek(%40),toplam 36 denek(%45) "evet" cevabı,20 kız denek(%50) ve 24 erkek denek(%60), toplam 44 denek(%55)"hayır" cevabı; Ninemin Armağanı adlı öykü için 5 kız denek(%12.5) ve 3 erkek denek (%7.5),toplam 8 denek(%10)"evet" cevabı,35 kız denek (%87.5) ve 37 erkek denek(%92.5),toplam 72 denek(%90) "hayır" cevabı; Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı öykü için 2 kız denek(%5),toplam 2 denek(%2.5)"evet"

TABLO 1. MASAL VE ÖYKÜLERİN ÖNCEDEDEN BİLİNME DURUMU.

DENEK SAYISI	CİNSİYET	MASALLAR						ÖYKÜLER										
		KRALIÇE ARI			UÇAN SANDIK			NİNEMİN ARMAĞANI			BULUŞMAYI BECEREMİYEN İKİ ARKADAŞ							
		ÖNCEDEDEN			ÖNCEDEDEN			ÖNCEDEDEN			ÖNCEDEDEN							
BİLEN		BİLMEYEN		BİLEN		BİLMEYEN		BİLEN		BİLMEYEN		BİLEN		BİLMEYEN				
sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%			
40	KIZ	6	15	34	85	20	50	20	50	5	12.5	35	87.5	2	5	38	95	160
40	ERKEK	6	15	34	85	16	40	24	60	3	7.5	37	92.5	-	-	40	100	160
80	TOPLAM	12	15	68	85	36	45	44	55	8	10	72	90	2	2.5	78	97.5	320

cevabı, 38 kız denek(%95) ve 40 erkek denek(%100), toplam 78 denek(%97.5) "hayır" cevabı vermiştir.

2.Bulgu: "Kıraliçe Arı/Ninemnin Armağanı/Uçan Sandık/Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı kitabı beğendin mi, beğenmedin mi, yoksa karar veremiyor musun?" sorusuna verilen cevaplar Tablo 2'de gösterilmiştir. Bu soruya Kıraliçe Arı adlı masal için 40 kız denek (%100) ve 37 erkek denek(%92.5), toplam 77 denek(%96.25) "beğendim" cevabı, 3 erkek denek(%7.5), toplam 3 denek (%3.75) "kararsızım" cevabı; Uçan Sandık adlı masal için 38 kız denek(%95) ve 40 erkek denek(%100), toplam 78 denek(%97.5) "beğendim" cevabı, 1 kız denek(%2.5), toplam 1 denek(%1.25) "beğenmedim" cevabı, 1 kız denek (%2.5), toplam 1 denek(%1.25) "kararsızım" cevabı; Ninemin Armağanı adlı öykü için 39 kız denek(%97.5) ve 38 erkek denek(%95), toplam 77 denek(%96.25) "beğendim" cevabı, 1 kız denek(%2.5), toplam 1 denek(%1.25) "beğenmedim" cevabı, 2 erkek denek(%5), toplam 2 denek(%2.5) "kararsızım" cevabı; Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı öykü için 37 kız denek(%92.5) ve 40 erkek denek (%100), toplam 77 denek(%96.25) "beğendim" cevabı, 1 kız denek(%2.5), toplam 1 denek(%1.25) "beğenmedim" cevabı, 2 kız denek(%5), toplam 2 denek(%2.5) "kararsızım" cevabı vermiştir.

3.Bulgu: "Kıraliçe Arı/Ninemnin Armağanı/Uçan Sandık/Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı kitaptaki olaylara benzer olaylar gerçekten olabilir mi?" sorusuna verilen cevaplar Tablo 3'de gösterilmiştir. Bu soru-

TABLO 2. MASAL VE ÖYKÜLERİN BEĞENİLME DURUMU.

DENEK SAYISI	CİNSİYET	MASALLAR												ÖYKÜLER														
		KIRALIÇE ARI						UÇAN SANDIK						NİNEMİN ARMAĞANI						BULUŞMAYI BEĞEREMİYEN İKİ ARKADAŞ								
		BEĞENEN		BEĞENMEYEN		KARARSIZ		BEĞENEN		BEĞENMEYEN		KARARSIZ		BEĞENEN		BEĞENMEYEN		KARARSIZ		BEĞENEN		BEĞENMEYEN		KARARSIZ				
		SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%			
40	KIZ	40	100	-	-	-	-	38	95	1	2.5	1	2.5	1	2.5	39	97.5	1	2.5	1	2.5	37	92.5	1	2.5	2	5	160
40	ERKEK	37	92.5	-	-	3	7.5	40	100	-	-	-	-	-	-	38	95	-	-	2	5	40	100	-	-	-	160	
80	TOPLAM	77	96.5	-	-	3	37.5	78	97.5	1	1.25	1	1.25	1	1.25	77	96.25	1	1.25	2	2.5	77	96.5	1	1.25	2	2.5	320

TABLO.3. MASALLARIN HAYAL ÜRÜNÜ, ÖYKÜLERİN GERÇEĞE UYGUN OLDUĞUNUN BİLİNME DURUMU.

DENEK SAYISI	CNSİYE T	MASALLAR						ÖYKÜLER										
		KIRALIÇE ARI			UÇAN SANDIK			NİNEMİN ARMAĞANI			BULUŞMAYI BECEREMEYEN İKİ ARKADAŞ							
		HAYAL ÜRÜNÜ OLDUĞUNU			HAYAL ÜRÜNÜ OLDUĞUNU			GERÇEĞE UYGUN OLDUĞUNU			GERÇEĞE UYGUN OLDUĞUNU							
		BİLEN	BİLEMEYEN		BİLEN	BİLEMEYEN		BİLEN	BİLEMEYEN		BİLEN	BİLEMEYEN						
SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	TOPLAM				
40	KIZ	28	70	12	30	36	90	4	10	26	65	14	35	28	70	12	30	160
40	ERKEK	26	65	14	35	38	95	2	5	19	47.5	21	52.5	26	65	14	35	160
80	TOPLAM	54	67.5	26	32.5	74	92.5	6	7.5	45	56.25	35	43.75	54	67.5	26	32.5	320

ya Kırالیçe Arı adlı masal için 28 kız denek(%70) ve 26 erkek denek(%65), toplam 54 denek(%67.5) "olamaz" cevabı, 12 kız denek(%30) ve 14 erkek denek(%35), toplam 26 denek(%32.5) "olabilir" cevabı; Uçan Sandık adlı masal için 36 kız denek(%90) ve 38 erkek denek(%95), toplam 74 denek(%92.5) "olamaz" cevabı, 4 kız denek(%10) ve 2 erkek denek(%5), toplam 6 denek(%7.5) "olabilir" cevabı; Ninemin Armağanı adlı öykü için 26 kız denek(%65) ve 19 erkek denek(%47.5), toplam 45 denek(%56.25) "olabilir" cevabı, 14 kız denek(%35) ve 21 erkek denek(%52.5), toplam 35 denek(%43.75) "olamaz" cevabı; Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı öykü için 28 kız denek(%70) ve 26 erkek denek(%65), toplam 54 denek(%67.5) "olabilir" cevabı, 12 kız denek(%30) ve 14 erkek denek(%35), toplam 26 denek(%32.5) "olamaz" cevabı vermiştir. Bu sorunun cevaplarında masallar için "olamaz" cevabı "bildi", "olabilir" cevabı "bilemedi" şeklinde; öyküler için "olabilir" cevabı "bildi", "olamaz" cevabı "bilemedi" şeklinde değerlendirilmiştir.

4. Bulgu: "Size Kırالیçe Arı, Ninemin Armağanı, Uçan Sandık ve Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı dört kitap okudum. Bunlardan en çok hangisini beğendin?" sorusuna verilen cevaplar Tablo 4'de gösterilmiştir. Kırالیçe Arı adlı masalı 15 kız denek(%37.5) ve 7 erkek denek(%17.5), toplam 22 denek(%27.5); Ninemin Armağanı adlı öyküyü 8 kız denek(%20) ve 5 erkek denek(%12.5), toplam 13 denek(%16.25); Uçan Sandık adlı masa-

TABLO.4. EN ÇOK BEĞENİLEN KİTAP.

DENEK SAYISI	CNSİYET	MASALLAR				ÖYKÜLER				TOPLAM
		KIRALIÇE ARI		UÇAN SANDIK		NİNEMİN ARMAĞANI		BULUŞMAYI BECEREMEYEN İKİ ARKADAŞ		
		SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	
40	KIZ	15	37.5	9	22.5	8	20	8	20	40
40	ERKEK	7	17.5	15	37.5	5	12.5	13	32.5	40
80	TOPLAM	22	27.5	24	30	13	16.25	21	26.25	80

lı 9 kız denek(%22.5) ve 15 erkek denek(%37.5), toplam 24 denek(%30); Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı öyküyü 8 kız denek(%20) ve 13 erkek denek(%32.5), toplam 21 denek(%26.25) en çok beğendikleri kitap olarak seçmişlerdir.Cinsiyet ayrımı göz önüne alınmazsa, 24 puanla Uçan Sandık adlı masal en çok beğenilen kitap olarak seçilmiştir.

5.Bulgu: Masal ve öykülerin beğenilme durumu Tablo 5'de gösterilmiştir.İki masal için kızlar 78 "beğendim" cevabı, 1 "beğenmedim" cevabı, 1 "kararsızım" cevabı, erkekler 77 "beğendim" cevabı, 5 "kararsızım" cevabı, toplam 155 "beğendim" cevabı, 1 "beğenmedim" cevabı, 6 "kararsızım" cevabı vermişlerdir.İki öykü için kızlar 76 "beğendim" cevabı, 2 "beğenmedim" cevabı, erkekler 78 "beğendim" cevabı, 2 "kararsızım" cevabı, toplam 154 "beğendim" cevabı, 2 "beğenmedim" cevabı, 2 "kararsızım" cevabı vermişlerdir.

6.Bulgu: Masalların hayal ürünü,öykülerin gerçeğe uygun oluşunun bilinme durumu Tablo 6'da gösterilmiştir.İki masal için kızların verdiği 64 "olamaz" cevabı ile, erkeklerin verdiği 64 "olamaz" cevabı "bildi" şeklinde, kızların verdiği 16 "olabilir" cevabı ile erkeklerin verdiği 16 "olabilir" cevabı "bilemedi" şeklinde, toplam 128 "olamaz" cevabı "bildi" şeklinde, 32 "olabilir" cevabı "bilemedi" şeklinde değerlendirilmiştir.İki öykü için kızların verdiği 54 "olabilir" cevabı ve erkeklerin verdiği 45 "olabilir" cevabı "bildi" şeklinde, kızların verdiği 26 "olamaz"

TABLO 5. MASAL VE ÖYKÜLERİN TOPLAM OLARAK BEĞENİLME DURUMU.

DENEK SAYISI	CİNSİYET	CEVAP SAYISI						TOPLAM
		MASALLAR		ÖYKÜLER				
		BEĞENEN	KARARSIZ	BEĞENEN	BEĞENM.	KARARSIZ	TOPLAM	
40	KIZ	78	1	1	76	2	-	158
40	ERKEK	77	-	5	78	-	2	162
80	TOPLAM	155	1	6	154	2	2	320

TABLO. 6. MASALLARIN HAYAL ÜRÜNÜ, ÖYKÜLERİN GERÇEĞE UYGUN OLDUĞUNUN TOPLAM OLARAK BİLİNME DURUMU.

DENEK SAYISI	CİNSİYET	CEVAP SAYISI					
		MASALLAR		ÖYKÜLER		TOPLAM	
		HAYAL ÜRÜNÜ OLDUĞUNU		GERÇEĞE UYGUN OLDUĞUNU			
		BİLEN	BİLEMEYEN	BİLEN	BİLEMEYEN		
40	KIZ	64	16	54	26	160	
40	ERKEK	64	16	45	35	160	
80	TOPLAM	128	32	99	61	320	

cevabı ile erkeklerin verdiği 35 "olamaz" cevabı "bilemedi" şeklinde, toplam 99 "olabilir" cevabı "bildi" şeklinde, 61 "olamaz" cevabı "bilemedi" şeklinde değerlendirilmiştir.

7.Bulgu: Masal ve öykülerin önceden bilinmesiyle beğenme arasındaki ilişki Tablo 7'de gösterilmiştir. Kırallı Arı adlı masalı önceden bilip beğenen 11 denek (%13.75), önceden bilip karar veremeyen 1 denek (%1.25), önceden bilmeyip beğenen 66 denek (%82.5), önceden bilmeyip karar veremeyen 2 denek (%2.5); Uçan Sandık adlı masalı önceden bilip beğenen 34 denek (%42.5), önceden bilip beğenmeyen 1 denek (%1.25), önceden bilip karar veremeyen 1 denek (%1.25), önceden bilmeyip beğenen 44 denek (%55); Ninemin Armağanı adlı öyküyü bilip beğenen 8 denek (%10), önceden bilmeyip beğenen 69 denek (%86.25), önceden bilmeyip beğenmeyen 1 denek (%1.25), önceden bilmeyip karar veremeyen 2 denek (%2.5); Buluşmayı Bece-remeyen İki Arkadaş adlı öyküyü önceden bilip beğenen 2 denek (%2.5), önceden bilmeyip beğenen 75 denek (%93.75), önceden bilmeyip beğenmeyen 1 denek (%1.25), önceden bilmeyip karar veremeyen 2 denek (%2.5) olduğu saptanmıştır.

8.Bulgu: Masal ve öykülerin önceden bilinmesiyle, masalların hayal ürünü, öykülerin gerçeğe uygun oluşunun bilinmesi arasındaki ilişki Tablo 8'de gösterilmiştir. Kırallı Arı adlı masalı önceden bilip hayal ürünü olduğunu bilen 8 denek (%10), önceden bilip hayal ürünü olduğunu bilemeyen 4 denek (%5), önceden bilme-

TABLO 8. MASAL VE ÖYKÜLERİN ÖNCEDEN BİLİNMESİYLE, HAYAL ÜRÜNÜ/ GERÇEĞE UYGUN OLDUĞUNUN BİLİNMESİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

DENEK SAYISI	MASALLAR				ÖYKÜLER												
	KIRALIÇE ARI		UÇAN SANDIK		HAYAL ÜRÜNÜ OLDUĞUNU				GERÇEĞE UYGUN OLDUĞUNU								
	NINEMİN ARMAĞANI		BULUŞMAYI BECERE - MİYEN İKİ ARIKADAŞ		Bilen		Bilmeyen		Bilen		Bilmeyen		Bilen		Bilmeyen		
	sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%	TOPLAM
8	8	10	4	5	33	41.25	3	3.75	5	6.25	3	3.75	2	2.5	-	-	58
80	46	57.5	22	27.5	41	51.25	3	3.75	40	50	32	40	52	65	26	32.5	262
	54	67.5	26	32.5	74	92.5	6	7.5	45	56.25	35	43.75	54	67.5	26	32.5	320

yip hayal ürünü olduğunu bilen 46 denek(%57.5), önceden bilmeyip hayal ürünü olduğunu bilemeyen 22 denek(%27.5); Uçan Sandık adlı masalı önceden bilip hayal ürünü olduğunu bilen 33 denek(%41.25), önceden bilip hayal ürünü olduğunu bilemeyen 3 denek(%3.75), önceden bilmeyip hayal ürünü olduğunu bilen 41 denek(%51.25), önceden bilmeyip hayal ürünü olduğunu bilemeyen 3 denek(%3.75); Ninemin Armağanı adlı öyküyü önceden bilip gerçeğe uygun olduğunu bilen 5 denek(%6.25), önceden bilip gerçeğe uygun olduğunu bilemeyen 3 denek(%3.75), önceden bilmeyip gerçeğe uygun olduğunu bilen 40 denek(%50), önceden bilmeyip gerçeğe uygun olduğunu bilemeyen 32 denek(%40); Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı öyküyü önceden bilip gerçeğe uygun olduğunu bilen 2 denek(%2.5), önceden bilmeyip gerçeğe uygun olduğunu bilen 52 denek(%65), önceden bilmeyip gerçeğe uygun olduğunu bilemeyen 26 denek(%32.5) olduğu saptanmıştır.

Tartışma ve Yorum

"Ankara'daki özel ilkokullara devam eden sekiz yaş çocuklarının masallar ve gerçekçi öykülerle ilgili beğenileri" konusunda uygulanan ankette elde edilen veriler "Bulgular" bölümünde açıklanmıştır. Bu bulguların ışığında tartışma ve yorumumuzu yapmak isteriz.

1.Masal ve öykülerin beğenilme durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, uygulanan ki kare testiyle saptanmıştır($p > .05$)(Tablo 5).Bundan, sekiz yaşındaki çocukların masal ve gerçekçi öyküye duydukları ilginin aynı ölçüde olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

2.Masal ve öykülerin beğenilme durumları arasında cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık olmadığı, uygulanan yüzdeler arası fark kontrolü ile saptanmıştır ($p > .5$)(Tablo 5).Bundan,sekiz yaşındaki kız ve erkek çocukların masal ve gerçekçi öykülere duydukları ilgi- de bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşabiliriz.

3.Masal ve öykülerin beğenilme durumunun önceden bilinmesine bağımlı olmadığı, uygulanan yüzdeler arası fark kontrolü ile saptanmıştır($p > .05$)(Tablo 7).Bunun sonucu olarak, çocukların masal ve öyküleri önceden okumuş ya da dinlemiş olsalar bile, her defasında beğendiklerini, tekrar tekrar dinlemekten hoşlandıklarına söyleyebiliriz.

4.Masalların hayal ürünü, öykülerin gerçeğe uygun oluşunun bilinme durumu arasında anlamlı bir farklılık

olduğu, uygulanan ki kare testiyle saptanmıştır($p < .001$) (Tablo 6). Sonuçta, çocukların masalların hayal ürünü olduğunu daha çok bilebildikleri, öykülerin gerçeğe uygun olduğunu daha az fark edebildikleri ortaya çıkmıştır. Bundan, sekiz yaşındaki çocukların henüz hayal ile gerçeği tam olarak ayırt edemedikleri sonucuna ulaşabiliriz.

5. Masalların hayal ürünü, öykülerin gerçeğe uygun oluşunun bilinme durumunun cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermediği, uygulanan ki kare testiyle saptanmıştır($p > .05$) (Tablo 6). Bunun sonucu olarak, sekiz yaşındaki kız ve erkekler arasında hayal ile gerçeği ayırt edebilme yönünden bir farklılık olmadığını söyleyebiliriz.

6. Masal ve öykülerin hayal ürünü ya da gerçeğe uygun oluşunun bilinmesinin, kitapların önceden bilinmesine bağımlı olmadığı, uygulanan ki kare testiyle saptanmıştır($p > .01$) (Tablo 8).

7. Masalların hayal ürünü, öykülerin gerçeğe uygun oluşunu bilenlerle bilmeyenler arasındaki fark, uygulanan ki kare testinde anlamlı bulunmuştur($p < .01$) (Tablo 6).

İki türde de bilenlerin sayısı bilmeyenlerden anlamlı bir şekilde fazladır. Bundan, çocukların tamamının hayal ile gerçeği ayırt edemediği, fakat çoğunluğun ayırt edebildiği sonucuna ulaşabiliriz.

8. Her çocuğun en çok beğendiği kitaba bir puan verilerek yapılan, en çok beğenilen kitap seçiminde, masallarla öykülerin aldıkları puanlar arasında anlamlı

bir farklılık olmadığı, uygulanan ki kare testiyle saptanmıştır($p > .05$)(Tablo 4).Burada,daha önce 1.maddede belirtildiği gibi, masallarla gerçekçi öykülere gösterilen ilginin aynı ölçüde olduğu bir defa daha saptanmış olmaktadır.

9.En çok beğenilen kitabın seçiminde masallarla öykülerin aldığı toplam puanların cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermediği, uygulanan ki kare testiyle saptanmıştır($p > .05$)(Tablo 4).Burada daha önce 2.maddede ulaştığımız sonucu,yani sekiz yaşındaki kız ve erkek çocukların masal ve gerçekçi öykülere aynı ölçüde ilgi duydukları, cinsiyetin etkili olmadığı sonucunu bir defa daha doğrulanmış olmaktadır.

En çok beğenilen kitabın seçiminde cinsiyetlere göre, masal tercihinde anlamlı bir farklılık olduğu ($p < .05$), öykü tercihinde anlamlı bir farklılık olmadığı($p > .05$), uygulanan ki kare testiyle saptanmıştır (Tablo 4).

En fazla puanı kızlar Kırالیçe Arı adlı masala, erkekler Uçan Sandık adlı masala vermişlerdir.Her iki masala verilen puan sayısı aynıdır(15 puan).Kırالیçe Arı adlı masala kızların verdiği puanla(15 puan), erkeklerin verdiği puan(7 puan) arasındaki fark anlamlıdır.Uçan Sandık adlı masala kızların verdiği puanla (9 puan) erkeklerin verdiği puan(15 puan) arasındaki fark anlamlıdır.Burada kızlarla erkeklerin ilgi duydukları konular arasında bir farklılık söz konusudur.

Öykülerde,Ninemin Armağanı ile Buluşmayı Becere-

remeyen İki Arkadaş adlı öyküler kızlardan aynı puanı (8 puan) almıştır. Erkekler, Buluşmayı Beceremeyen İki Arkadaş adlı öyküye 13 puan, Ninemin Armağanı adlı öyküye 5 puan vermiştir. Öykülere kızların verdiği puanlarla (8 puan), erkeklerin verdiği puanlar (5 ve 13 puan) arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Böylece öykülerde kızlarla erkeklerin ilgi duydukları konular arasında bir farklılık söz konusu olmamaktadır.

IV.BÖLÜM

SONUÇ

Çalışmamız, ülkemizde bu konuda yapılmış araştırmaların çok az olması nedeniyle planlanmıştır.Yararlı çocuk kitaplarının oluşturulmasında bu tür araştırmalara ihtiyaç büyüktür.

Ankara'daki özel ilkokulların ikinci sınıflarına devam eden sekiz yaşında 40 kız ve 40 erkek olmak üzere 80 çocuğa, iki masal ve iki gerçekçi öykü okunarak uygulanan anketten elde edilen sonuç, hipotezimizi doğrulamıştır.Şöyle ki, masal ve öykülerin beğenilme durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.Yani çocuklar masalları reddetmemişler, gerçekçi öyküyü masala tercih etmemişler, her iki türe de aynı ölçüde ilgi göstermişlerdir.

Elde edilen diğer sonuçlar şöyledir:

1.Masal ve öykülerin beğenilme durumları arasında cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

2.Masal ve öykülerin beğenilme durumunun, kitapların önceden bilinmesine bağımlı olmadığı saptanmıştır.

3.Masalların hayal ürünü,öykülerin gerçeğe uygun oluşu çoğunlukla bilinebilmiştir.

4.Masalların hayal ürünü, öykülerin gerçeğe uygun oluşunun bilinme durumu, cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

5.Masal ve öykülerin hayal ürünü ya da gerçeğe

uygun oluşunun bilinmesinin, kitapların önceden bilinmesine bağımlı olmadığı saptanmıştır.

6.En çok beğenilen kitabın seçiminde masallarla öykülerin aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

7.En çok beğenilen kitabın seçiminde masallarla öykülerin aldığı toplam puanların cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

8.En çok beğenilen kitabın seçiminde birinci masalla ikinci masalın aldığı puanlar arasında cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Bulunan bu sonuçların ışığında, yazarlara, yayıncılara, öğretmenlere, çocuk kütüphanecilerine ve ana-babalara önerilerimiz şunlardır:

Günümüzde ve ülkemiz koşullarında sekiz yaşındaki çocuklar çoğunlukla hayal ile gerçeği ayırt edebildikleri halde, gerçekçi eserleri hayal ürünü eserlere tercih etmemekte; her ikisine de aynı ölçüde ilgi göstermektedirler.Masalların gerçek dışı olduklarını bildikleri halde onlardan zevk almaktadırlar.Bu durumda çocukların bir eseri red ya da kabul etmesinin onun hayalî ya da gerçekçi oluşuyla ilgili değil, eserin iyi nitelikli olup olmayışıyla ilgili olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bütün bu sonuçlara dayanarak, bu yaş çocukları için hazırlanacak, ya da onlara okutulacak kitaplarda hem gerçekçi, hem de hayal ürünü konulara yer verilmesi gerektiğini; ayrıca kız ve erkeklerin ilgilerinde ko-

nulara göre bir farklılık söz konusu olduğundan, her iki cinsi de ilgilendirecek konuların seçilmesini öneriyoruz.

EKLER

EK.1.

Çocuğun adı, soyadı :

Cinsiyeti :

İlkokulun adı :

	MASAL	ÖYKÜ	MASAL	ÖYKÜ
	KIRALIÇE ARI	NİNEMİN ARMAĞANI	UÇAN SANDIK	BULUŞMAYI BECEREMEYEN İKİ ARKADAŞ
1. MASAL / ÖYKÜYÜ ÖNCE DEN				
a) Biliyor				
b) Bilmiyor				
2. MASAL / ÖYKÜYÜ				
a) Beğendi				
b) Kararsız				
c) Beğenmedi				
3. MASAL / ÖYKÜNÜN HAYAL ÜRÜNÜ / GERÇEĞE UY - GUN OLDUĞUNU				
a) Bildi				
b) Bilmedi				
4. EN ÇOK BEĞENDİĞİ MASAL / ÖYKÜ				

Ek 2

1.Masal

KIRALIÇE ARI

Evvel zaman içinde bir kiralın üç oğlu varmış.Bunlardan ikisi birbirleriyle çok iyi anlaşiyor, maceralı bir hayat yaşıyorlarmış.Bir gün artık eve dönmemeye karar vermişler.İsmi Witling olan genç kardeş de bir süre sonra ağabeylerini aramaya çıkmış.

Uzun aramalardan sonra onları bulmuş.Fakat ağabeyler,kendileri daha zeki oldukları halde hayatta başarılı olamadıklarını,Witling'in hiç başaramayacağını söylemişler.

Üçü birlikte yola devam etmişler.Karıncalarla dolu bir dağa varınca büyük kardeşler yuvaları dağıtmak ve onların aceleyle yumurtalarını ve yiyeceklerini alarak korkuyla kaçışmalarını seyretmek istemişler.Fakat Witling,"Rahat bırakın hayvanları.Onlara eziyet etmek size ne zevk verecek?" demiş.

Yola devam etmişler.İçinde ördekler yüzen bir göle varınca durmuşlar.Büyük kardeşler birkaç ördek yakalayıp pişirmek istemişler.Fakat Witling gene izin vermemiş ve "Rahat bırakın hayvanları,kendinize başka yiyecek bulun" demiş.

Yeniden yola koyulmuşlar.Bir ağaç gövdesindeki arı yuvasını görünce durmuşlar.Arılar o kadar çok bal yapmışlar ki,ballar ağacın gövdesine akıyormuş.Büyük kardeşler arıları kaçırmak için ağacın altında ateş yak-

mayı planlamışlar. Arılar dumandan rahatsız olup kaçacaklar, kendileri de bal alabileceklermiş. Fakat Witling yine itiraz etmiş ve "Rahat bırakın hayvanları, bal da yemeyiverin" demiş.

Sonunda kardeşler bir şatoya ulaşmışlar. Şatonun ahırında bir sürü at varmış, fakat hepsi de taşlaşmış. İçeriye girip bütün odaları dolaşmışlar. Sonra üç ayrı kilitle kilitlenmiş olan bir kapıya gelmişler. Kapının ortasında küçük bir pencere varmış. Kardeşler içeri bakınca ufak tefek ak saçlı bir adamın masa başında oturduğunu görmüşler.

Bir kere, iki kere seslenmişler, duymamış. Üçüncüsünde kalkıp kapıyı açmış. Bir kelime bile söylemeden onları her türlü nefis yemeğin bulunduğu bir masaya götürmüş. Kardeşler bir güzel yiyip içmişler, sonra da adamın gösterdiği yataklara yatmışlar.

Ertesi sabah ak saçlı adam en büyük kardeşin odasına gitmiş, eliyle işaret ederek çağırmış ve taştan yapılmış bir masaya götürmüş. Masanın üzerinde, şatonun büyülenmiş olduğu, bu büyüden kurtulması için de neler yapılması gerektiği yazılıymış.

Şatonun büyüden kurtulması için ilk şart, prensese ait incilerin bulunmasıymış. Bu inciler bin tane olup ormanda otların arasındaymışlar. Onları bulma görevini üstlenen kişi güneş batmadan bin inciye de

bulmak zorundaymış.Güneş batarken incilerden bir tanesi bile eksik olsa o insan taşlaşmış.

Büyük kardeş ormana giderek incileri aramaya başlamış.Güneş batana kadar ancak yüz tane toplayabilmiş ve masada yazıldığı gibi taşlaşmış.

Ertesi gün görevi ortanca kardeş yüklenmiş.O da sadece ikiyüz inci toplamış ve masada yazıldığı gibi taşlaşmış.

Sıra Witling'e gelmiş.O da sabah erken ormana giderek aramaya başlamış.Fakat otların arasındaki incileri bulmak öyle güç bir işmiş ki çaresizlikten bir taşın üstüne oturarak ağlamaya başlamış.Birden beşbin kadar karıncanın kiralıçelerinin önderliğinde incileri toplamaya çalıştığını görmüş.Ağabeyleri bu karıncaları öldürmek istemiş,fakat Witling engel olmuştu,işte şimdi de onlar kendisine yardım ediyorlarmış.Çok geçmeden bin inci toplanıp bir torbaya doldurulmuş.

İncileri eve getiren Witling taş masada yazılı olan ikinci şartı okumuş.Prensesin yatak odasının anahtarını gölden çıkarmak zorundaymış.Witling gölün kıyısında oturmuş kara kara düşünürken,hayatlarını Witling'e borçlu olan ördekler görünmüşler.Dibe dalıp anahtarı almış,kıyıya bırakmışlar.

Üçüncü şart en zor olanıymış.Birbirlerine çok benzeyen üç prensesten en genç ve güzel olanını seçmek zorundaymış,hem de uyurken.Prenseslerin farklı bir tek

yanları varmış.Yatmadan önce her biri değişik bir tatlı yermiş.En büyüğü bir parça şeker,ortancası biraz reçel, üçüncüsü ise bir kaşık bal yermiş.

Bu sefer de Witling'in imdadına dumandan kurtardığı kraliçe arı yetişmiş.Arı prenseslerin dudağına konarak hangisinin bal yediğini anlamış ve onun üzerinde bir süre uçarak prense en genç prensesin o olduğunu göstermiş.

Böylece büyü bozulmuş.Taşlaşan tüm insanlar ve hayvanlar eski hallerine dönmüşler.Witling en genç ve güzel prensesle evlenmiş.Ağabeyleri de ötekilerle.Prenseslerin babası ölünce de Witling kral olmuş.

Ek 3

1.Öykü

NİNEMİN ARMAĞANI

Bir ninemim vardı.Beni de pek çok severdi.Her ay konukluğa gelir,her gelişinde oyuncaklar getirirdi bize.Üstelik kocaman sepeti de böreklerle dolu olurdu. Böreklerden en sevdiğilerimi seçme hakkını tanımıştı bana.

Ninem Lelya ablamı pek sevmezdi.Onun börekleri seçmesine izin vermezdi.Kendi verirdi,eline hangisi gelirse artık.Lelya buna çok üzülür,ağlayıp sızlar, her keresinde de ninemden çok bana gücenirdi nedense.

Günlerden güzel bir yaz günü,ninem yazlıktaki evimize konuk geldi yine.Kendisini daha bahçeye girerken gördüm.Bir elinde börek sepeti,ötekindeyse bir çanta vardı.Lelya ile koşup selamladık onu.Fakat ninemizin bu kez börekten başka bir armağan getirmemiş olduğunu üzüntüyle gördük.O zaman Lelya:

-Nineciğim,bugün börekten başka birşey getirmedi mi bize yoksa? diye sordu.Ninem çok kızdı Lelya'ya;

-Getirmesine getirdim,dedi.Fakat senin gibi arsız bir çocuğa verecek armağanım yok.İnsan böyle soru sorar mı hiç.Armağanı benim akıllı uslu oğlum Minka alacak.Bak,hiç konuşuyor mu o? Öyle arsız arsız sorular soruyor mu?Ninem bu sözleri söyleyip elimi uzatmamı istedi.Ve birer birer tam on tane gıcır gıcır para saydı avucuma.Ben gözlerim o yepyeni paralarda,olduğum yerde kalakaldım.Lelya da gözlerini avucumdaki paralara dikmişti.Bir şey söylemiyor,sadece gözleri kötü kötü ışıl-

dıyordu.Ninem beni sevgiyle süzdükten sonra çay içmeye gitti.Lelya ansızın bir vuruşta avucumdaki paraları düşürdü.Paralardan kimisi otların arasında,kimisi arkta gözden yitti.Öylesine yüksek sesle ağladım ki,bütün büyükler koşup geldiler.Babam,annem,ninem.Yere düşen paraları aramaya koyuldu hepsi.Bir tanesi dışında bütün paralar bulununca ninem,

-Lelya'ya tek bir kuruş vermemekte nasıl haklı olduğumu görüyorsunuz değil mi,dedi.Görüyorsunuz,onun nasıl da hınzır,kıskanç bir çocuk olduğunu.Kendisinin bir şeyi yoksa,başkasının da olmamalı.Söyleyin tanrı aşkına,böylesine kötücül bir başka çocuk var mıdır dünyada?

Bu sırada Lelya,dayaktan kaçmak için olacak,bir ağacın tepesine tırmanmış,oradan dilini çıkararak beni de,ninemi de kızdırmaya çalışıyordu.Komşumuzun çocuğu Pavliç,sapanıyla nişan alarak onu oradan indirmek istediye de,ninem bu kadarına izin vermedi artık.Ağaçtan düşebilir,bir yerini karabilirdi çünkü.Ninem bu kadar aşırılığa izin vermediği gibi,oğlanın elinden sapanı da almak istedi ya,Pavliç buna yanaşmadı.Hepimize,bu arada da nineye çok içerlemiş olmalı ki uzaktan sapanıyla taş yağdırmaya başladı ona.Ninem,

-Ah,diye yakındı.Nasıl hoşunuza gidiyor mu bu olup bitenler? Bu yaramaz kız yüzünden sapan atışına tutulmak da varmış.Artık ölsem gelmem size bir daha.Bu yaşta şu başıma gelenlere bakın.En iyisi siz aslan oğlum Minka'yı gönderin bana.Lelya'ya inat,her keresinde

armağanlarla donatacağım onu.Babam,

-Haklısınız,dedi.Yerinizde olsam,ben de aynı şeyi yapardım.Ama biliyor musunuz anne,Minka'yı övüşünüz de doğru değil pek.Lelya ona karşı iyi davranmadı, bu doğru.Ama Minka'nın da dünyanın en iyi çocuklarından biri olduğunu söylemek,doğru olmaz bence.Bence dünyanın en iyi çocuğu,kızkardeşinde hiç bir şey olmadığını görünce,elindeki paralardan hiç değilse birkaç tanesini ona verebilendir.Böylelikle kızkardeşini kötülüğe,kıskançlığa yöneltmemiş olurdu.Lelya tırmanıp oturduğu ağacın tepesinden,

-Dünyanın en iyi ninesi de yalnızca Minka'ya değil,bütün çocuklara bir şeyler armağan edendir,diye düşüncesini belirtti.Minka ya aptal,ya da kurnaz olduğu için hep susuyor,böylece bütün böreklerle armağanlar da ona yağıyor.

Ninemiz bahçede daha fazla kalmak istemedi. Annemle babam da onunla birlikte balkona çay içmeğe gittiler.O zaman Lelya'ya,

-Lelya in oradan,diye seslendim.İki tanesini sana vereceğim.Lelya ağaçtan indi.Ben de sözümü tutup, avucumdaki paralardan iki tanesini ona verdim.Bu iyi duygular içinde balkona gidip,büyüklere,

-Yine de ninem haklı çıktı,dedim.Dünyanın en iyi çocuğuyum ben.Az önce paralarımın iki tanesini Lelya'ya armağan ettim.Ninem bir sevinç çığlığı kopardı.

Annem de öyle.Fakat babam kaşlarını çatarak,

-Hayır,dünyanın en iyi çocuğu,yaptığı iyilik-
ten söz etmeyendir,sonradan böbürlenmeyendir,dedi.

O zaman yeniden bahçeye koştum.Kız kardeşimi
buldum.Paralararımdan birini daha verdim ona.Hiç kimseye
de söz etmedim bundan.Böylelikle üç tane parası oldu
Lelya'nın.Sonradan,elime vurduğunda düşüp yiten dördün-
cü parayı da buldu otların arasında.Bu dört tane paray-
la dondurma aldı kendine.İki saat ye babam ye,bitireme-
di dondurmasını.Çok geçmeden,o günün akşamı karnı ağrıdı
ve Lelya'cık bir hafta yatakta kaldı.

Bu olayın üstünden nice yıllar geçti çocuklar.
Babamın sözleri kulaklarımdan gitmedi o zamandan beri.
Hayır,belki de çok iyi bir insan olamadım ben.Bu çok güç
bir şey çünkü.Fakat çocuklar,her zaman çalıştım iyi bir
insan olmaya.Bu da fena bir şey sayılmaz,ne dersiniz?

Ek 4

2.Masal

UÇAN SANDIK

Bir zamanlar çok zengin bir tüccar varmış.Bir gün bu tüccar ölmüş.Paralarının hepsi bir tek oğluna kalmış.Oğul,babası gibi tutumlu olmadığından,babasından kalan paraları har vurup harman savurmuş.Kısa bir süre sonra da paralar suyunu çekmiş.Öylesine büyük bir servetten kala kala dört kuruş,bir çift terlik,bir de gecelik kalmış.Böyle yoksul düşünce dostları onunla so-kağa çıkmaktan utanır olmuşlar.Yalnız içlerinden biri ona bir sandık göndermiş."Eşyalarının hepsini buna koy-sun" diye de haber yollamış.Sandiğı gönderen dostu,onun sandığa koyacak hiç bir şeyinin kalmadığını **bilmiyormuş** anlaşılan.

Tüccarın oğlu düşünmüş,taşınmış,sandiğı koya-cak hiç bir şeyi kalmamış olduğundan sandığa kendisi gi-riyermiş.Sandiğın bir özelliği varmış: Kilitleyince kuş gibi uçuyormuş.Tüccarın oğlu da sandığın içine girip ki-lidini kilitleyince başlamış uçmaya.Yükseldikçe yükseli-yormuş.Bir ara sandık çatırdamaya başlamış.Delikanlı epeyce korku atlatmış.Ama sonunda sapaşğlam Arapların ülkesine varabilmiş.Delikanlı orada bir ormana girmiş.Sandiğini kuru yaprakların altına sakladıktan sonra şeh-re inmiş.Sirtında geceliği,ayaklarında terliği varmış.Ama Araplar onun kılığına hiç şaşmamışlar.Çünkü onların da ayaklarında terlikler,sırtlarında geceliğe benzeyen

giysiler varmış.Tüccarın oğlu sokaklarda dolaşırken bir kadınla küçük bir çocuğa rastlamış.

-Arap kadını,Arap kadını, diye seslenmiş.Şu yüksek pencerele saray kimin?

Kadın:

-Kralın kızının,karşılığını vermiş.Meğer falcılar nişanlısının,kral kızını çok mutsuz edeceğini söylediklerinden,orada oturur,yanına kral ile kraliçeden başka kimse giremezmiş.

Tüccarın oğlu bunları duyar duymaz ormana koşmuş.Sandığın içine oturmuş,saraya doğru uçmaya başlamış.Saraya gelince,çatının üstüne inmiş.Pencereden kral kızının odasına girmiş.Kral kızı uyuyormuş,Bu öyle güzel bir kızmış ki delikanlı ona hayran olmuş.Kral kızı biraz sonra uyanmış.Yanında delikanlıyı görünce çok korkmuş.Ama delikanlı,kendisinin peri padişahının oğlu olduğunu,gökten indiğini söyleyince,korkusu geçmiş.Delikanlı kral kızının yanına oturup,ona güzel masallar anlatmaya başlamış.Kız,onun anlattığı masalları çok beğenmiş,kendisinden başkasıyla evlenmeyeceğini söylemiş.

Kral kızı:

-Gelecek cumartesi yine gelin.O gün kralla ve kraliçe de gelecekler.Beni peri padişahının oğluyla evlendirmeyi onlar da isteyeceklerdir.Ama onlara da güzel şeyler anlatın,demiş.

Kraliçe daha çok öğüt veren masallardan hoşlanırmış,kral ise neşeli masallardan.Tüccarın oğlu kral kızının yanından ayrılırken kız ona bir kese altın armağan etmiş.Delikanlı doğru pazara koşmuş.Kendisine yeni

giysiler almış.Sonra da güzel masallar uydurmak için ormanda bir köşeye oturmuş.Oldukça güçlük çekmiş delikanlı.Çünkü masal uydurmak aslında çok zor bir iş-tir.Ama sonunda güzel bir masal uydurabilmiş.

Cumartesi günü delikanlı doğru saraya gitmiş.Sarayda,kral,kraliçe,saray adamlarıyla birlikte onu bekliyorlarmış.Hepsi delikanlıya büyük ilgi göstermiş-ler.Kraliçe ondan masal anlatmasını istemiş.

-Duygulu ve öğüt verici şeyler olsun,demiş.

Kral da eklemiş:

-Ya da güldürücü bir şey.

Delikanlı:

-Başüstüne,memnuniyetle,demiş.Başlamış anlat-maya:

"Bir varmış,bir yokmuş,bir zamanlar soyunun yüceliğiyle övünen bir kibrit kutusu varmış.İçindeki çöpler,ormanın en ulu çamlarından birinden yapılmış-mış...Bu kibritleri mutfakta bir çakmakla eski bir ten-cerenin arasına koymuşlar.Bizim kibrit çöpleri başlamış onlara kendi hikâyelerini anlatmaya:

-Yeşil bir dalken cennetteymiş gibi mutluy-duk.Sabah akşam elmas çayı,yani çiğ içerdik.Günboyu gü-neş görürdük.Güneş parladıkça küçük kuşlar bize masallar anlatırlardı.Üstelik çok varlıklıydık.Öteki ağaçlar an-cak yazın elbise giyebildikleri halde,biz yaz kış elbise giyebilirdik.Bir gün büyük bir şey oldu.Oduncular aile-mizi dağıttılar.Gövdemiz okyanuslar aşan kocaman gemilere

direk oldu.Öteki dallarımız başka başka işlerde kullanıldılar.Bize de herkesi aydınlatmak görevi düştü.Yüce bir soydan geldik.Ama ne yazık ki,sonunda mutfak köşelerine düştük.

Tencere de başlamış başından geçenleri anlatmaya:

-Dünyaya gelir gelmez beni ateşe koydular.

Bu evin en önemli eşyasıyım.En güzel yemekler bende pişirilir.En büyük zevkim,temizlenip pırıl pırıl parlatıldıktan sonra rafa oturup arkadaşlarımla çene çalmaktır.Dışarı çıkmam ben.Sepet arkadaşımız dolaşır durur.Dışardan bol bol haberler getirir.Bazen öyle heyecanlı şeyler anlatır ki,geçen gün çömlek heyecandan düşüp kırıldı.

Çakmak söze karışmış:

-Amma da çok konuşuyorsun.Bunu söylerken çeliği taşa çarparak kıvılcımlar sıçratmış.-Biraz eğlenelim bu akşam...

Kibrit çöpleri:

Konuşalım da hangimizin daha soylu olduğunda karara varalım.

Toprak çömlek:

-Ben kendimden söz etmeyi sevmem,demiş.Başka şeylerden söz edelim.Önce ben kendi yaşamımı anlatayım.Sonra da başkaları anlatsın.Yeşil ormanların yanında...

Tabaklar:

-İşte güzel bir hikâye.Aman ne güzel başlangıç,demiş.

Toprak çömlek devam etmiş:

-Gençliğimi ağır başlı bir ailenin yanında geçirdim.Eşyalar her onbeş günde bir silinir,döşeme yıkanır,perdeler tertemiz olurdu...

Süpürge söze karışmış:

-Ne güzel anlatıyorsun,demiş.Gözlerinden temizlik akıyor.Ev kadınları gibi konuşuyorsun.

Kova:

-Doğru,deyip sıçramaya başlamış,içindeki sular yere dökülmüş.

Çömlek anlatacaklarını bitirmiş.Tabaklar neşeyle oynuyorlarmış.Süpürge çömleğin başına çelenk yerine bir demet maydanoz koymuş.Bu ayırım ötekileri biraz kızdırmıştır belki de.Ama,"Bugün ben onun başına çelenk koydum,yarın o benim başıma koyar."diye böyle davrandığını düşünmüşlerse kızgınlıkları geçmiştir.

Maşa:"Haydi dans edelim," deyip dansa başlamış.Ayaklarını öyle bir havaya kaldırıyormuş ki,iskemlenin üstündeki örtü bile gülmekten katılmış.

Maşa oyununu bitirince:"Ben de çelenk isterim diye tutturmuş.Onun başına da bir çelenk koymuşlar.

Kibrit çöpleri:"Ne aşağılık şeyler bunlar" diye düşünüyorlarmış.Sonra çaydanlıktan bir türkü söylemesini istemişler.Ama çaydanlık soğuduğunu ileri sürerek söylememiş.Oysa söylememesi gururundanmış.Efendilerinin yanında her zaman söylüyormuş çünkü.

Pencerenin önünde hizmetçi kızın yazı yazar-

ken kullandığı bir kaz tüyü varmış. Bir özelliği yokmuş ama, o da kendini beğenmişin biriymiş.

-Çaydanlık söylemezse söylemesin, demiş. Dışardaki kafeste bülbül var. Ondan isteriz, nazlanmadan söyler.

Çaydanlığın kızkardeşi ibrik, buna karşı çıkmış:

-Neden bir yabancı kuşu aramıza alacakmışız? Bu yurtseverliğe yakışmaz. Ne dersin sepet kardeş?

Sepet ağır ağır söze karışmış:

-Doğrusunu isterseniz gecemi böyle geçirdiğim için çok kızgınım. Her şeyi yoluna koymalıyız önce. Herkes yerinde kalsın, ben herkesi sıraya koyarım...

Hepsi birden:

-Olmaz olmaz, diye bağırılmışlar. Bırak biz bildiğimiz gibi yaparız.

Tam bu sırada kapı açılmış, hizmetçi kız içeri girmiş. Hiç biri yerinden kıpırdayamamış. Hizmetçi kız ateş yakmak için kibrit çöplerini almış. Kibritler büyük bir gürültüyle yanmışlar. Bir yandan da düşünüyorlarmış: "Şimdi herkes yüceliğimizi kabul etmek zorunda artık. Ne ışık. Ne..." Yanıp söndükten sonra yerlerinde bir parça külden başka bir şey kalmamış.

Kraliçe masalı çok beğenmiş:

-Hem de çok canlı anlattınız, demiş.

Kızının delikanlıyla evlenmesine izin vermiş. Kral da masalı çok beğenmiş. O da kızının delikanlıyla evlenmesine izin vermiş:

-Pazartesi düğün başlayacak, demiş.

Düğünden bir gün önce tüm şehir aydınlatılmış.Sokaklarda çörekler dağıtılmış.Çocuklar keyiflerinden yerinde duramıyorlarmış.Kimi ıslık çalıyor,kimi ağaçlara tırmanıp "yaşasın" diye bağıriyormuş.

Tüccarın oğlu da,bu eğlenceye bir şeyler yaparak katılmak istemiş.Bir sürü hava fişegi alıp,sandiğına binmiş.Işıklar saça saça göklerde uçuyormuş.Araplar şaşırıp kalmışlar.Hiç böyle güzel şey görmemişlermiş.Herkes kral kızının gerçekten peri padişahının oğluyla evleneceğine inanıyormuş.

Tüccarın oğlu ormana dönünce:"Hele bir şehre ineyim de,bizim fişeklerin etkisi ne oldu göreyim" demiş.

Herkes fişeklere hayran olmuş.Ama hepsi başka başka görmüş.

Birisi:

-Peri padişahının oğlunu gördüm.Yıldız gibi parlak gözleri vardı.Sakalı dalgaların üstündeki köpüklere benziyordu,demiş.

Başka birisi:

-Ateşten bir seccadenin üstünde uçuyordu.Seccadenin kıvrımları arasında periler vardı,demiş.

Daha bir sürü şeyler söylemişler.Sonunda delikanlı ormana dönmüş.Sandiğına saklamak istiyormuş.Ama onu bulamamış.Meğer sandık hava fişeklerinden çıkan bir kıvılcımla yanıp kül olmuşmuş.Zavallı delikanlı bir daha ne uçabilmiş,ne de nişanlısını görmeye gidebilmiş.Kral kızı çatının üstünde onu bekliyormuş.Belki de hâlâ bekliyordur.

Tüccarın oğlu ise dünyayı dolaşıp masallar an-

latıyormuş. Bunların içinde en neşeli olanı da kibrit
çöplerinin mesalidir herhalde...

Ek 5

2.Öykü

BULUŞMAYI BECEREMEYEN İKİ ARKADAŞ

Okul merdivenlerinden aşağıya koşarak iniyorlardı. Fırıncının oğlu Hubert'le demircinin oğlu Karl iki içten arkadaşlıklar.

Hubert:"Bugün öğleden sonra oynayalım mı?" diye sordu.

Karl:"Olur" dedi.

Hubert:"Ben mi sana geleyim,yoksa sen mi bana gelirsin?"

Karl:"Benim için farketmez.İstersen şöyle yapalım: Yemeğini yiyen yola çıksın.Tamam mı?"

Hubert:"Tamam" dedi.

Böyle sözleşip birbirlerinden ayrıldılar.Biri köyün bir ucunda,öteki diğer ucunda oturuyordu.Köyde evlerine giden iki cadde vardı: Ana cadde ve Kilise caddesi.Yaklaşık olarak ikisi de aynı uzunlukta idi.Fakat,hangi caddeden geleceklerini kararlaştırmamışlardı.Hubert eve döndüğünde sofraya hazır idi.Yemeğe hemen başlayabiliyordu.Ama yemek sırasında fırıncı dükkânının kapı zili birkaç defa çalındı.Müşterilere bakmak için önce baba,sonra da anne sofradan birkaç defa kalktı.Yemek bitinceye kadar saat bir olmuştu.Hubert annesine sordu:

"Anne,Karl'a gidebilir miyim?"

"Tabii."

Hubert dışarı fırladı,Ana caddede koşmaya başladı.Karl eve döndüğü zaman babası henüz demirci

dükkânındaydı.

"Karl, şu körüğü biraz çek" dedi ona. Karl babasına severek yardım ederdi. Birlikte biraz çalıştılar. Sonra anne onları yemeğe çağırdı. Sıcak su ve sabun hazırdı. Ellerini yıkayıp sofraya oturdular. Yemek saat birde bitti.

Karl: "Hubert'e gidebilir miyim?" diye sordu annesine. Baba ve anne bu isteğe karşı değillerdi. Karl da aceleyle dışarı çıktı, Kilise caddesinde koşmaya başladı.

Hubert demirci dükkânına hızla girdi.

"Günaydın." dedi, Karl nerede?"

"Karl mı?" diye sordu demirci, "Sana gitmek için yola çıkmıştı."

"Ah!" dedi Hubert, "Kilise caddesine gitti öyleyse. Orada bulurum. Hoşça kalın."

"Güle güle, Hubert." dedi Karl'ın babası. Hubert Kilise caddesine koştu. Karl demirci dükkânındayken Hubert de fırıncı dükkânındaydı.

"Günaydın, Hubert burada değil mi?" diye sordu.

"Hayır" dedi fırıncı, "Burada yok. Sana gitmişti."

"Ah!" dedi Karl, "Öyleyse Ana caddeden gitmiştir. Orada bulurum. Allahısmarladık."

"Güle güle Karl" dedi fırıncı. Karl hemen geri döndü, Ana caddede koşmaya başladı... Hubert yolda dikkat etti ama Karl'ı göremedi. "Evde beni bekliyordur" diye düşündü. Eve geldi. Annesi mutfakta bulaşık yıkıyor, babası

da fırında hamur yağuruyordu.Başka kimse yoktu.

Hubert:"Karl burada yok mu?" diye sordu.

Fırıncı:"Oğlum,yine mi geldin?" dedi,"Hayır, Karl burada yok.O da seni arıyor."

"Olacak şey değil." dedi kızgınlıkla.Terlemişti.Yüzünü yıkadı.Çok telâşlıydı."Birbirimizi yine kaçırdık.Şimdi ne yapayım?"

Babası:"Bekle." diye salık verdi,"Yoksa birbirinize rastlamadan yine koşup duracaksınız." Hubert yorgundu.Evin önündeki küçük merdivene oturdu.Karl gelecek mi diye caddeye bakıyordu.

"Baba,Hubert nerede?" diye sordu Karl,babasının demirci dükkânına gelince.

"Hubert mi? Sana rastlamadı mı?Buradaydı.Fakat,hemen döndü.Acele edersen ona belki yetişebilirsin."

Karl:"Ah,hayır.Bunu yapamam.Hep koşup duracak mıyım böyle?" dedi.Dükkânın önündeki alçak çite oturdu.Hem dinleniyor,hem de arkadaşını bekliyordu.Gözleri yoldaydı.Nerde kalmıştı bu Hubert?Şu anda ikisi de evlerinin önünde oturmuş bekliyorlardı.Ama,ikisinininki de boşunaydı tabii.Vakit ikisi için de geçmek bilmiyordu.Hubert bu duruma daha fazla katlanamadı.Karl'ın evine gitmeye karar verdi.Fakat,hangi yoldan?Karl son olarak Ana caddeden gitmişti de karşılaşmamışlardı.Şimdi belki Kilise caddesinden gelecekti.Karl da beklemeye dayanamamıştı.Yol ayırımına gelince durdu,düşünmeye başladı.

"Hangi yoldan gideyim? Ana caddeden mi, Kilise caddesinden mi?" Karar veremeyince üstündeki düğmeleri saymaya başladı: "Kilise caddesi-Ana cadde-Kilise caddesi". Bir düğme daha. Evet, bir daha. "Ana cadde!" dedi son düğme. Ve bu seçim yanlıştı tabii. Hubert Karl'ın, Karl da Hubert'in evine gelmişlerdi yine. Babaları katılarak gülüyorlardı bu duruma. Çocuklar da gülüyorlardı ama, pek onlar kadar değil.

Hubert: "Bir adım daha atmam." dedi, demirci dükkânının önündeki çite oturdu.

Karl: "Burada bekleyeceğim, karanlık oluncaya kadar." dedi ve fırıncı dükkânının merdivenlerine oturdu.

Şimdi yine ikisi de oturmuş, birbirini bekliyorlardı. Şu ayrımla ki, Karl Hubert'in, Hubert de Karl'ın evinde. Bekliyorlardı. Bakınıyorlardı. İç çekiyor ve homurdanıyorlardı... Hepsi de boşunaydı. Fakat, Hubert'in babası bir şey düşündü. Dedi ki:

"Karl, babanın telefonu var mı?"

"Evet, var."

"Gel benimle, telefon edelim."

Hubert çitte oturuyordu hâlâ. Canı sıkılıyordu. Demirci yanına geldi. "İçeri gel. Telefonda biri var. Seninle konuşmak istiyor." dedi.

"Benimle mi?" diye sordu Hubert şaşırılmışçasına.

"Evet, seninle. Çabuk, gel."

Hubert'i telefona götürdü, aygıtı eline verdi.

"Alo, Hubert orada mısın?" Bu Karl'ın sesiydi.

"Evet," dedi Hubert, "Niçin hep yanlış yoldan

geliyorsun?"

Karl cevap verdi buna:

"Hangimiz acaba?"

"Peki,peki.Buraya gelir misin?"

"Celeyim.Ama,beni karşıla."

"Oldu. Fakat nerede?"

"Ana caddede."

"Güzel,Ana cadde!"

"Evet."

"Tamam mı,Ana caddede mi?"

"Tamam,Ana caddede."

"Hemen görüşmek üzere."

"Bir dakika,bak ne diyeceğim."

"Nedir?"

"Kule yolumuzun tam yarısında.Bakalım hangi-
miz önce gelecek?"

"Kabul.Ama,ben kazanacağım."

"Hayır,ben."

İkisi de aygıtı yerine fırlatırcasına bırakıp
koşuya başladı.

Bütün güçleriyle koşuyorlardı Ana cadde bo-
yunca.Kule köyün ortasındaydı.Cadde burada bir dönemeç
yapıyordu.Birbirini göremezlerdi.

Küt...Çarpıştılar ve korkudan arka üzeri düş-
tüler.

Sonra gülmeye başladılar.Güldüler,güldüler...
O kadar ki,kendilerini bir türlü tutamıyorlardı.Çarpış-

ma sırasında kafaları da birbirine vurmuş, şişmişti. Kafalarında birer büyük şişle ormanın yolunu tuttular sonra.

Olsun, şimdi beraberdiler ya!

KAYNAKLAR

- Acıpayamlı, O. Halkbilim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu, 1978. Türk Dil Kurumu Yayınları: 442.
- Adoum, J.E. "The Sting in the Fairy Tale." Unesco Courier, 1(1979), ss.13-16.
- Arbuthnot, M.H. Children and Books. 2.ed. Chicago, Scott, Foresman and Co., 1964.
- Atok, O.K. "Çocuk Yazını Diye Bir Şey Var mı?" Türk Dili, 20, 215(1969), ss.639-644.
- Atok, O.K. "Masaldan Kurtuluş." Ilgaz, 17, 198(1978), ss.6-7.
- Banoğlu, D. "Masal Çocuklar İçin Gerekli mi?" Türk Edebiyatı, 42(1977), ss.34-35.
- Baymur, F.-K. Demiray. Çocuk Edebiyatı Antolojisi. 2.bs. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1961. Öğretmen Kitapları: 61.
- Bradfer-Blomart, J. and H. Lam. "Children and fairy-tales." Psychologica Belgica, 16, 2(1976), ss.153-170.
- British Education Index. London: British Library, 1961-
- British Humanities Index. London: Library Association, 1915-
- "Bruno Bettelheim on... Importance of Fairy Tales." Instructor, 86, 1(1976), ss.79-80.
- Children's Literature: a Report. Danbury, Connecticut, Grolier Incorporated Information Services, March, 1982.

- "Çocuk Yazını: Açık Oturum." Katılanlar: Talip Apaydın, Ferhan Oğuzkan, Atalay Yörükoğlu. Yöneten: Kemal Demiray. Türk Dili, 36, 311(1977), ss. 87-93.
- "Çocuk Yazını." Türk Dili, 36, 311(1977), ss. 150-151.
- Dağdelen, G. Ankara'da İlkokula Giden 7-12 Yaşlarındaki Kız ve Erkek Çocuklarının Hikâye ve Roman Biçimi Kitaplardan Beklentilerinin Saptanması: Bitirme Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü, 1975.
- Dayıoğlu, G. "Çocuklarımıza Sahip Çıkmada Çocuk Yazını Çok Önemli ve Etkin Bir Araçtır." Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 1982. 1. cilt. İstanbul: Kardeşler Basımevi, 1982, ss. 562-567.
- Demiray, K. Açıklamalı Çocuk Edebiyatı Antolojisi. Ankara: İnkılâp ve Aka Kitabevleri Kol. Şti., 1977.
- Demiray, K. "Çocuklar ve Yazın." Türk Dili, 39, 331(1979), ss. 285-287.
- Demiray, K. "Çocuk Ruhunu Besleyen Kaynak." Türk Dili, 39, 331(1979), ss. 251-258.
- Demiray, K. Türkçe Çocuk Edebiyatı. 14. bs. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1973.
- Education Index. New York: H.W. Wilson Co., 1929-
- Eğitim Psikolojisi. 16. bs. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1970.
- Erişen, S. "Unutulmuş Bir Seminerin Düşündürdükleri." Türk Dili, 37, 319(1978), ss. 353-356.

- Essay and General Literature Index.New York:H.W.Wilson Co.,1900-
- "Fairy Tales Held Harmful to Child." Library Journal, 93,Dec(1968),s.4689.
- Favat,F.A.Child and Tale,the Origins of Interests.NCTE Committee on Research Report No.19.National Council of Teachers of English,Urbana,Ill.,1977.
- Gökşen,E.N.Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız.4.bs.İstanbul:Remzi Kitabevi,1980.
- Herman,G.B."Folktales for Children." Drexel Library Quarterly,12,Oct(1976),ss.42-53.
- Humanities Index.New York:H.W.Wilson Co.,1974-
- K.Tarık D. "Çocuklara Kitaplık." Türk Dili,39,331(1979), ss.298-302.
- Kaptan,S.Bilimsel Araştırma Teknikleri.Ankara:Rehber Yayınevi,1977.
- Klinberg,G.The Fantastic Tale for Children: a Genre Study From the Viewpoints of Literary and Educational Research.Gothenburg School of Education (Sweden).Report No-R-Bull-2 Feb 1970.
- Library and Information Science Abstracts.London:Library Association,1969-
- Library Literature; an Index to Library and Information Science.New York:H.W.Wilson Co.,1936-
- Lottan,S."The Ability of Children to Distinguish Between the Makebelieve and the Real in Children's Literature." Hachinuch:Journal for Educational Thought.1(1967),ss.25-33.

- "Masallarla Eğitilen Çocuklar Teknik Bilim Dallarını Seçiyor." Hürriyet, 6 Şubat(1977), s.3.
- Mert, N. "Türkiye'de Çocuk Edebiyatı." Yansıma: Çocuk Eğitimi ve Edebiyatı, Eylül(1975), ss.11-20.
- Oğuzkan, A.F. Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı. 2.bs. Ankara: Kadıoğlu Matbaası, 1979.
- Psychological Abstracts. New York, American Psychological Association, 1927-
- Resources in Education. Washington, D.C.: Educational Resources Information Center, 1966-
- Ross, R. Folk Tales for Young Children: Paper Presented at International Reading Association Conference. Boston, Mass., April 24-27, 1968.
- Sale, R. "Fairy Tales." The Hudson Review, 30, 3(1977), ss.372-394.
- Scherf, W. "Çocuk Edebiyatında Gerçek Eğilimler ve Geleneksel Modeller." Çev.N.Tuncer. Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, 27, 1(1978), ss.33-50.
- Social Science Citation Index. Philadelphia, Institute for Scientific Information, 1970-
- Sofuoğlu, M. Anaokullarına Giden Beş ve Altı Yaş Çocuklarının Seçilmiş Resimli Kitaplar Hakkındaki Beğenilerinin İncelenmesi: Bilim Uzmanlığı Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü, 1979.
- Sutherland, Z., D.L.Monson, and M.H.Arbutnot. Children and Books. 6.ed. Glenview, Illinois: Scott, Foresman

and Co.,1981.

Tóth,B."Favorite Tales and Pieces of Reading in the Initial Period of Learning to Read." Pszichologiai Tanulmányok,9(1966),ss.277-294.

Tuncer,N.Türkiye'de Yayınlanmış Resimli Çocuk Kitapları:Doktora Tezi.Ankara:Hacettepe Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Eğitimi Fakültesi Kütüphanecilik ve Dokümantasyon Enstitüsü,1974.

Türkçe Sözlük.6.bs.Ankara:Türk Dil Kurumu,1974.Türk Dil Kurumu Yayınları:403.

Türkiye Bibliyografyası.Ankara:Millî Kütüphane,1928-
Türkiye Makaleler Bibliyografyası.Ankara:Millî Kütüphane,1952-

Tyszkowa,M."The Appeal of the Fairy Tale in Terms of Developmental Psychology." Psychologia Wychowawcza,21,4(1978),ss.374-384.

Wolff,H."Book Review: The Uses of Enchantment,The Meaning and Importance of Fairy Tales,By Bruno Bettelheim." The British Journal of Psychiatry,131(1977),ss.101-102.

Yazın Terimleri Sözlüğü.Ankara:Türk Dil Kurumu,1978.
Türk Dil Kurumu Yayınları:404.

Young,D."Evaluation of Children's Responses to Literature." The Library Quarterly,37,1(1967),ss.100-109.

Yörükoğlu,A.Çocuk Ruh Sağlığı.Ankara:Türkiye İş Ban-

kası,1980.Türkiye İş Bankası Yayınları:1891.

Zimet,S.F."Children's Interest and Story Preferences:
a Critical Review of the Literature." The Elementary
School Journal,67,3(1966),ss.122-130.

ÖZET

Sekiz yaşındaki 80 ikinci sınıf öğrencisine iki masal ve iki gerçekçi öykü okunmuştur. 40 kız ve 40 erkek çocuktan oluşan örneklem, Ankara'daki özel ilkokullara devam eden öğrenciler arasından seçilmiştir. Kitaplar okunduktan sonra çocuklara tek tek anket uygulanmıştır.

Sonuçlar, çocukların her iki türe duydukları ilgi arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını; çocukların çoğunlukla hayal ile gerçeği ayırt edebildiklerini; her iki türe duyulan ilgide kız ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını; fakat her iki türdeki kitapların konularına göre ilgilerde anlamlı bir farklılık bulunduğunu göstermektedir.

SUMMARY

Two fairy tales and two realistic stories were presented to 80 eight years old children in grade two. The sample is composed of 40 girls and 40 boys who are chosen from the students attending to private primary schools in Ankara. Children were interviewed individually after the presentations and were asked about their interests to both kinds of stories and whether they can distinguish fantasy and reality.

Results indicate that no significant difference was found in the interests of both sexes; children didn't prefer one kind to another (i.e. story to fairy tale); majority of the children could distinguish fantasy and reality; no significant difference between girls' and boys' interests in topics of both kinds was found.